

тыдзень нашага жыцьця

Няма выбару, апроч байкоту

Выбарчыя камісії адсеялі амаль усіх незалежніцкіх кандыдатаў

Стратэгія байкоту выбараў аказалася слушная. Улады не збиралісь нават рабіць выгляд, што выбары роўныя і справядлівые. З прыкладна 60 кандыдатаў, якія стаялі на пляшформе незалежнасці і дэмакратіі, выбарчыя камісіі зарэгістравалі меней за 10. Прычым сярод гэтых 10 "праверных байкоў" — толькі двое: М.Статкевіч і М.Чыгір. Але цяпер і тыя ўжо не выключаюць свайго выходу з бессэнсойной гонкі. Улады старанна адсеивалі ўсіх тых, хто мог бы ў будучым парлямэнце выступіць у абарону незалежнасці: "зарэзалі" Г.Грушавога, Ю.Чыгіра, Г.Паганяйлу, Н.Стужынскую, Ю.Зуева, У.Ляўковіча, М.Злотніка, Т.Ваніну. "Не прапусцілі" прафлідеру Ганчарыку і Бухвоставу. Загарадзілі дарогу і памяркоўным эксп-сябрам лукашэнкайскай каманды, што сышлі ў адстаўку.

Цікава, што "не прапусцілі" ніводнага з тых дзеячоў, хто калі-колківец уваходзіў у БНФ. У той жа час ліберал-дэмакраты і камуністы, хоць яны і на менш голасна докляяруюць свае прэтэнзіі на ўладу, амаль бяз страты прайшлі гэты этап выбарчай гонкі. Як і "яблычнікі" Абрамава і Фядуты. Адсеивалі не "апазыцыянэраў", адсеивалі "незалежнікаў". Эта пра мно-гае съведчыць. В.Шлындзікаў, адзін з лідэраў АГП, які меў не-галосна каардынаваць выбарчую кампанію дэмакратычных кандыдатаў, ня мог не прызнаць: "Не застаецца іншага выбару, як да-лужыца да байкоту". Пад ягонымі

словамі цяпер можам падпісацца мы ўсе. Тыя, каму дарагая незалежнасць.

На пачатку тыдня ўтрымлівалі газеты "Рабочы" з заклікам да байкоту выбараў. Канец тыдня адзначыўся таксама шматлікім затрыманьнем актыўістаў апазыцыі, што распачалі кампанію актыўнага байкоту ў Менску.

Треба думыць, выбарчая цягніна на гэтым не скончыцца. Сямутому хочацца прымусіць апазыцыянэраў, прычараваных відзежай улады, паўзыці да яе на каленях. Таму Цэнтральным урэшце за-рэгіструе, скажам, 9 сацыял-дэмакратоў з 16... Гуляцца з мышкай будуць доўга.

Ува ўсёй краіне тымчасам плаад-крывалі рагункі для збору дапамогі сем'ям маракоў расейскага падвіднага чаўна "Курск". Які цынізм! На "Курску" выпрабоўвалі новую съмертаносную зброю. Экіпаж субмарыны, прынамсі камандзіры і прадстаўнікі ваенных заводаў, што прысутнічалі на пусках тарпедаў, ведалі, на што ідуць. Зброя аказалася няяканская, і падлодку разарвала. Новае пакаленне расейскай зброі мае быць скіравана супраців іншых краін, асобныя яе віды — і супраць Беларусі таксама. І беларусу жа агітуюць плаціць за выпрабаваньні ўласнае съмерці. "Ты крыкнуць ня можаш "Ратуйце"... Карэспандэнты "НН" перадаюць з Полацку й Астраўцу, што грошай на тамтэйшыя рагункі яшчэ не паступала.

Б.Т.

Пазытыўны

Ці пацэліў?

Распавёў мне ў элекрычны адзін вельмі дасьведчаны дзядок, што ў Індіі не пераваліся яшчэ сапраўдныя ёгі. То нібыта ягоны зяць ездзіў гандляваць і бачыў, як шукаюць яны асалоды: вочы заплющчыць, пакладзе палец на камень, а другім камянем ды па пальцы — як дасыць. "А асалода калі?" — "Асалода — калі не пачэліш", — адказаў яму майстры мэдальяты.

Калі паведамілі, што з 14 верасьня наш **Нацбанк** "будзе рабіць тое, што робіць цэнтрабанк любое нармальнае краіны", ваш карэспандэнт задумаўся. Атрымліваеща што: да гэтага часу краіна была ненормальнай альбо **Нацбанк?** Калі ж банд разам з краінай ўсё ж апрытомнелі і вярнуліся да натуральнага стану, навошта гэта абавязчыца "лібералізацыя", а не выпраўленнем чыёйсці памылкі, канцом хваробы?

Дарэчы, чаму гэтак "лібералізацыя", бяз вольнага гандлю і прыватнае ўласніцтва на зямлю, радуючыца некаторыя "аб'яднаныя апазыцыянэры"? І што з адзінага курсу мне і да мяне падобным абыва-талям?

Так, замежныя партнёры пачнуць лепш разумець сътуацию на-шых прадпрыемстваў. І беларускі гаспадарнік перастане прадаваць пад прымусам свае далаіры за бяс-цнак, ды ня будзе бугалтар уносіць у баланс нейкую хлусью замест сапраўднага кошту валюты. Но, крыху паменшае бартэр і зьявя-заныя з ім крадзяжы. Праз гэта

некалі можа і заробкі пабольша-юць?

Краіне неабходныя эфектыўныя прадпрыемствы, арыентаваныя на экспарт. Каб экспарт у краіне з'явицца, пераходнай эканомікай быў пленны, трэба мець нізкі курс нацыянальнай валюты і Нафбанку мусіць купляць далаіры. Імавернасць таго, што грамадзяне пачнучы раптоўна пазбайдзяцца сваіх далаіраў, невялікая. Каб купляць далаіры ў прадпрыемстваў, Нафбанку траба мець беларускія рублі. А яны ж так патрэбныя на каласы, палацы, спа-казны... Хіба новых надрукаваца?

Чаму курс далаіра пасыля лібералізацыі валютнага рынку мусіць пачаць расыці вальней, чым за-робкі, а рост цнаў запаволіца да 2,5% на месяц, няясна.

Вядомы гэты сакрэт хіба "Навукова-кансультатыўны" раздзе па пытаннях бяспекі Саюзу" (старшыня — былы камсамолец В.Пастухоў, намеснік ягоны, Б.Бікінен — намеснік беларускага міністра па надзвычайнай сътуацыях). Гэтыя саюзныя сілавы орган ціхенка з'явіўся таксама 14 верасьня, каб сарваць "пляны ўтварэння буфернай зоны пад эгідай НАТО паміж Эўропай і Расеяй" і праціўнічаць "дэструкцыйным сілам у дзівюх дзяржаваў". Во як: рада — аднае дзяржавы, а беларускі прадстаўнік у ёй гаворыць пра дэструкцыйныя сілы "дзівюх".

Ніводны ёг прауды не дакліміць. А то — далаір...

Міхал Залескі

Восеньскія графіцы

Натальля Бабіна

Восеньскія надпісы на платах з'яўляюцца ноччу. І калі першыя ранішнія мышны, узьнікаючы з пэрспэктывы вуліц, узьнікаючы смугу з асфальту і сонца з-за дзялягяду, то ранішнія шафёры першымі бачаць мэтровыя ў вышыню чырвоныя слова "БАЙКОТ 2000", якія ўчора не было на масічных бетонных плаітах.

Ранішнія шафёры, напаіўшы мышны бэнзінам, з'нікаюць, з-за рагоў выплываюць трапейбусы. Яны адвязаць пралетараў на Трактары, а на зваротным шляху падхопяць чыноўнікаў рознага рангу, якім трэба выходзіць на плошчы Мясцікова... Раніца ўвойдзе ў дзелавы раж і сканае абадзінніцтва, калі са школаў пачынаюцца дахаты першыя з першакляснікаў.

У якой школе, у якой клясе сядзіць тыя, хто ня спаў гэтую, на 12 верасьня,noch? Мэтровыя надпісы з'яздаюць так, што их нельга не зауважыць.

Восеньскія графіцы вырастоюць з летніх. Летнія графіцы бачаць гараджане, якія не пaeхалі на мора, а засталіся ў горадзе.

Адзін з летніх дзён засыпвае мяне ў Менску ля бібліятэкі імя Пушкіна па вуліцы Гікалы, дзе я праходжу і назваю такую карціну.

На сценках бібліятэкі шмат дзе напісаны: "БЕЛАРУСЬ — ГЭТА СВЯТОЕ" і "СВАБОДА або СЪМЕРЦЬ".

Дама адміністрацыйнага выгляду ў прычосцы (мо дырэктарка бібліятэкі?) кляне пісараў словамі "Ну, сколько можно писать! Иди-оты каки-то! Скоты!". Яна стаіць за сцінай (кантралюе) мужыка ў марынарачы, які спрытынаваў з пэндзлем па літарах (замалёўвае іх, але так, каб фарбы разыходзіліся мінімум, з-за чаго літары павялічваюцца ў памерах, але, у прынцыпе, не прападаюць) і дае свой камэнтар пасыля кожнай прэлікі начальніцы. Выгледае прыкладна так:

Начальніца: Сколько можно писать! Пишут и пишут!
Мужык (водзячы пэндзлем, за-даволена): Стена очень пористая.

Памерла Галіна Русак

З ЗША прыйшла смутная вестка. Ня стала Галіны Русак. Галіна Русак парадзілася ў Заходній Беларусі. Ад 1949 году жыла ў Амэрыцы. Да ад'езду ў Новы Свет скончыла Фрайбургскі і Лювэнскі ўніверсітэты. Адукацыю давяршила ў Амэрыцы ў Канектыкуцкім каледжы, ступень магістра гуманітарных наукаў атрымала ў Ратгерскім універсітэце. Вечны спакой яе душы.

Памерла Галіна Русак

З ЗША прыйшла смутная вестка. Ня стала Галіны Русак.

Галіна Русак парадзілася ў Заходній Беларусі. Ад 1949 году жыла ў Амэрыцы. Да ад'езду ў Новы Свет скончыла Фрайбургскі і Лювэнскі ўніверсітэты. Адукацыю давяршила ў Амэрыцы ў Канектыкуцкім каледжы, ступень магістра гуманітарных наукаў атрымала ў Ратгерскім універсітэце.

Творчасць мастачкі Г.Русак была добра вядомая ў ЗША і Канадзе, дзе яна шматкроць выступала ў розных галерэях, але толькі ў 1992 годзе з выставай яе твораў змаглі пазнаёміцца і ў Беларусі. Перад вачыма беларускія публікі пайстай ія толькі дзіўны ўжастычны съвет мастацтва Галіны Русак, але яе певынішчальная любоў да роднага краю.

пошта рэдакцыі

КРАПІВЕНСКАЕ ПОЛЕ-2000

Пахмурым восеньскім днём на Крапівенскім полі, дзе 486 год таму мышы продкі ўшчант разыблі ўтрай большыя маскоўскія сілы, сабраліся колькі соценъ чалавек. Калі б К.Астроскі мог ведаць, што нашчадкі яго ваяроў будуць піцы гарэлку на касцяцах абаронцаў свайго краю... Частка не зусім цвярозай моладзі нават сціпяла расейскія песні — ці на гэта духоды Чарнобыль?

Шчыльнымі шыхтамі, з паходнімі ў штандарамі, на съяце з'явіліся прадстаўнікі спартова-патрыятычнай арганізацыі "Край". Пасля кароткай прымовы, сэнс якой быў у тым, што будучыня належыць на тым, хто жлукці на Крапівенскім полі гарэлку, а сапраўдным абаронцам свайго краю, нацыяналістам, сябры арганізацыі прадэмансістраўлі свое фізычнае магчымасць, пераканаўшы прысунутых у тым, што за свой край яны могуць змагацца на толькі словамі. Паслухаўшы крыху сціпевы бардаў, хлопцы з'ніклі ў цэнтры гэтак жа хутка, як і з'явіліся.

Druža Mały, Слуцак

З КІМ ТЫ, НЯМЕЧЧЫНА?

Праз газту хачу з'вярнуцца да прадстаўніцтва Нямеччыны. Я падзяляю погляды кансерватыўна-хрысціянской партыі Пазняка і хачу сваім лістом адказаць і паслу Нямеччыны, гэтак жа, як сп.Віку.

Вам трэба ўжо дамовіца і весьці якую-небудзь адзінную палітыку. Бо атрымліваецца нешта такое, чаго нааугу немагчыма патумчыць.

З аднаго боку, Нямеччына прыняла сям'ю Захаранкі і дала ёй палітычныя прынцыпія. Тым самым прызнаўшы, што ў Беларусі нічога не каштует жыццё чалавека, які з'яўляецца палітыкам. З другога боку, як я зразумеў з перадачы БТ, ваша краіна рэкамэндавала даслаць да нас назіральнікаў на выбары і гэтым прызнаць уладу Лукашэнкі.

Нямеччына! Дык хто вы? З кім вы? Чаго вы ад нас дабываецеся? Куды вы нас хочаце завесці?

Зыміцер Касцяпіровіч, Менск

КУБІНСКІЯ КАЗ(А)КІ

Дайно я так не сымяўся, як з артыкулу Аляксандра Старыкевіча на першай старонцы мінілага нумару "НН". Не таму, што назва была "Кубінскі казакі", хоць яна вельмі пасуе да зъместу, а таму, што аўтар пачынае матэрываць з расповеду пра несанкцыянованую антылукашэнкаўскую дэмманстрацыю ці то на Кубе, ці то на джыпце, дзе "ехалі чацвёрта мужчын у адных плаўках". Па-першое, ўсё ж "ехала", а не ехалі, альбо "чатыры". Па-другое, чацвёрта — ды ўсяго адны плаўкі?! Цяпер я разумею, чаму менскія ўлады забаранілі "Гей-прайд-2000". А калі сур'ёна, ды нельга на беларускай мове пісаць па-расейску.

Юрыс Окрыц, Менск

Анатоль Сідарэвіч: Беларусь уступае ў пэрыяд барацьбы за рэальную ўладу

Працяг са старонкі 1.

— Вы лічыце памылковаю пастанову ЦК Народнае Грамады?

— Ад самага пачатку. Трэба зразумець адну реч. Мы маєм справу з камуністычным рэваншам (а я менавіта так вызначаю гэтую дыктатуру), завуаливанным пад праваслаўем, панславізм і г.д., сутнасць якога тым ня менш не мяніеца. А што такое камуністычна дыктатура? Ленін пісаў, што гэта нічым не абмежаваная, нікімі законамі, нікімі абсалютна правіламі не абмежаваная ўлада, якая абаираецца непасрэдна на гвалт.

Пры такім парадку рэча ю кандыдатамі ў дэпутаты і дэпутатамі могуць стаць толькі асобы, якія задавальняюць выкананую ўладу і перш за ёсё сп.Лукашэнку.

— Былы ж нейкія матывы...

— Былы. Першы з іх — «апазыція павінна стаць систэмна». Гэту ідлю развіваў у друку філёза Вячаслаў Оргіш, а съследам за ім — старшыня БСДП. Пры такой дыктатуры, як у нас, систэмная апазыція немагчыма. Гэта, ка-жуць, доктар Оргіш ужо разумеў. Яшчэ раней разумел палітолягі з нашае партыі, якія выступалі суправодзелу ў выбарах.

Другі матыв: «калі нас не ўключыць у склад выбарчых камісіяў ды не рэгіструюць кандыдатамі ў дэпутаты, Захад убачыць...» Захад і без таго бачыць, што 4 умовы на выкананыя. А тымчасам паміж БСДП і астаттімі дэмаслімі вынікла напружанае сці.

Быў і траці матыв: «нас у гэтым падтрымліваюць сацыял-дэмакраты Швэцыі, Нямеччыны і г.д.» Але паўстае пытанне: як я пададзеная інфармація аб сітуацыі ў Беларусі таварышам са Швэцыі, Нямеччынай, іншых краін? Яны робяць высновы ў адпаведнасці з атрыманай інфармаціяй, а паколькі доступ да «целаў» замежных таварышаў мае абмежаваная колькасць сяброў нашае партыі, мусіць, яны і атрымалі адпаведную інфармацію.

— Ціпер, калі адбылася рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты, як вы расцэніваеце сітуацыю?

— Рэгістрацыя не прыйшлі амаль усе дэмакратычныя кандыдаты, не прыйшлі і былі ці то паплечнікі, ці то пахолкі сп.Лукашэнкі Сініцыны Пласкавіцкі, некаторыя іншыя «адстуники». Пацвярджаецца сілягізм:

1) Толькі той, хто задавальняе выкананую ўладу, можа стаць кандыдатам у дэпутаты. Н. стаў кандыдатам у дэпутаты. Значыць, ён задавальняе ўладу.

Пацвярдзіцца ў другі сілягізм:

2) Калі кандыдат у дэпутаты задавальняе ўладу, ён становіцца дэпутатам. Н. задавальняе выкананую ўладу. Н. становіцца дэпутатам.

Праверце па падручніках лёгкі — гэтыя сілягізмы цалкам правильныя паводле формы. І паводле зъвесту таксама.

— Ува ўмовах, калі большасць дэмакратычных і незалежніцкіх

прэтэндэнтаў не былі зарэгістраваны ў якасці кандыдатаў у дэпутаты, як паставіць тыя, хто быў зарэгістраваны, у прыватнасці, сябры БСДП?

— Мушу ўдакладніць. Сябры БНФ, АГП, БСДГ у выборах на ўдзельнічалі. Лібералы, якія захадзелі пагуляць у «сystэмную апазыцію», выйшлі са свае партыі.

Што датычыць БСДП, дык, паводле інфармаціі, якія маеца ў мяне на гэтую хвіліну, кандыдатамі ў дэпутаты зарэгістраваныя 6 чалавек. Усе вэтэраны партыі, якія імкнуліся атрымаць пасьведчаныне кандыдата, яго не атрымалі, за выняткам старшыні. Астатнія кандыдаты — гэта збольшага ізафіты, якія ўскочылі ў партыю літаральна ў апошні момант перад выбарчай кампаніяй, людзі неправераныя, якіх нікто ў партыі ня ведае, і, паводле паводзіні аднонага з іх, спн. Насановіч з Салігорска, у мяне ёсьць вельмі вялікія сумнені на іх конт.

Цяжка растлумачыць людзям, што гэта за апазыцыянеры, якіх выкананую ўлада прапусціла праз сіта камісіяў.

— Ці могуць кандыдаты ад БСДП зьявіць свае кандыдатуры, а партыя — далучыцца да байко-ту выbaraў?

— Я ня веру, што старшыня БСДП здольны зьявіць свае кандыдатуру, хоць і зрабіў пэўную заяву Рады «Свабода». Што датычыць кандыдатаў, якія балотуюцца ў Вузьдзе й Салігорску, дык я ўпэўнены, што ня здымуць. Але цяпелі ёсьць сплэдзянанье, што да байкоту далучацца тыя, хто раней верыў у магчымасць систэмнае апазыціі пры Лукашэнку, у прыватнасці — прэтэндэнты, якія не прайшлі праз сіта. Але, як бы там ні было, адносіны паміж БСДП ды іншымі дэмакратычнымі арганізацыямі паспаваныя, а добрае імя партыі заплямлене.

— Як зьбіраюцца дзейніцаў апазыціі сп. Статкевіча з шэрштакі Народнай Грамады?

— 13 верасьня адбылося паседжаньне Выканануючай рады БСДП, на якім з вуснаў намесніка старшыні партыі А. Каралія прагучала заява аб тым, што сябры партыі маюць намер стварыць фракцыю дзяля ратавання добрага імя партыі, дзеля таго каб не пасваліся адносіны з сябрамі па дэмакратычнай апазыціі, каб надаць новы імпульс разывіццю сацыял-дэмакраты, каб партыя не сышла з сапраўднай дэмакратычнай пляцформы. У нас ёсьць шмат унутрыпартыйных проблемаў, як, скажам, аўтарытарныя мэтады кіравання, падбор апарату паводле асабістай адданасці, многа чаго іншага, пра што трэба цяпелі казаць на ўвесе голас. Трэба ратаваць БСДП. Партия трапіла ў вельмі прыкрую сітуацыю, якая нагадвае сітуацыю 1994 году, калі дэпутаты ад «старое» БСДГ, падпісавшыся на карысць кандыдатуры Карленкі на пасаду прэзыдэнта, пасъля

зънялі свае подпісы. Гэта быў палітычна памылковы і вельмі непрыгожы крок, які паказвае, што такое палітыкаванье.

— Якім, на ваш погляд, будуць выбары?

— Леташнія выбары ў мясцовыя саветы паказалі, якім будуць выбары ў парламэнт. Калі патрэбна колькасць выбараўцаў на прыйдзе на выбарчыя ўчасткі ў першым туры, улады напішуть адпаведны пратакол і каго трэба або з першага туру правядуць, або выставяць у другі тур, каб паказаць, што супраўды ідея нейкай барацьбы. Зразумела, у другі тур трапляць «правераныя» кандыдаты, тыя, якім улада давярае.

— Як вы мяркуеце, хто стане адзінным кандыдатам ад дэмакратычных сілаў на будучых прэзыдэнцкіх выбарах?

— Можа скажам, якія віды мае Москва на будучыя прэзыдэнцкія выбараў ў Беларусі? Лукашэнка нядайна сказаў: «Я стаў прэзідэнтам слuchайнага, благадара вам». Вядома, нікакай выпадковасці не было. Зноў жа Лукашэнка аднойчы ў прыпадку шчырасці заявіў, што калі яго ня здымуць Расея, то ён і далей будзе прэзыдэнтам. 12 год ягонага прэзыдэнцтва, улічваючы сінар мінулагодніх выбараў у мясцовыя саветы і сёлетні сцэнарий на выбараў у палату прадстаўнікоў, — гэта цалкам реалынна. Аднак у Расеі ёсьць свае меркаваныі наоконч будучага прэзыдэнцтва, улічваючы сінар мінулагодніх выбараў у мясцовыя саветы і сёлетні сцэнарий на выбараў у палату прадстаўнікоў, — гэта цалком реалынна. Аднак у Расеі ёсьць свае меркаваныі наоконч будучага прэзыдэнцтва, улічваючы сінар мінулагодніх выбараў у мясцовыя саветы і сёлетні сцэнарий на выбараў у палату прадстаўнікоў, — гэта цалком реалынна.

— Як вы меркаваёте, што кандыдатам Москвы стане сп. Гайдукевич? Калі б склалася такая сітуацыя, што ў другі тур прэзыдэнцкіх выбараў выйшлі Лукашэнка і Гайдукевич, то каго мусіць падтрымаць нацыянал-дэмакраты?

— Як казаў Уладзімер Каракеўчык — трэбі «ха»... А калі сур'ёзна, дык выбор паміж Лукашэнкам і Гайдукевичам быў бы выбарами паміж чумою і халераю.

Гутарыў Андрусь Белавокі

Выбары ў легітымізацыя рэжыму?

Сямён Шарэцкі,

Старшыня Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь 13 склікання

Прэзыдэнтам Вярхоўнага Савету лічыць рэальная выхадам з сітуацыі, якую склалася, правядзенне дэмакратычных выбараў Парламэнту і Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь пры выкананні чатырох видомых умоваў. Гэта пазыцыя Прэзыдэнту была зацверджана сэсіяй Вярхоўнага Савету. Без выканання пералічаных умоваў ўздел беларускай апазыцыі ў парламэнцкіх выбараў толькі паспрыяе легітымізацыі рэжыму, які кіруе ў краіне.

Яшчэ раней такія умовы ўзделу ў выбараў былі распрацаваны і ўгодзены паміж прадстаўнікамі апазыцыі, улады і краініцтвам КНГ АБСЭ. З імі пагадзіліся і прадстаўнікі Рабочай Групы АБСЭ па Беларусі, якую ўзначальвае Адрыян Севярын.

2 ліпеня 2000 году Кангрэс дэмакратычных сілаў Беларусь пачаўвердзіў у сваёй рэзоляцыі, што без выканання пералічаных умоваў «любія выбары ператвараюцца ў фарс, ўздел у якім для дэмакратычных сілаў немагчымы». Кангрэс заклікаў міжнародныя арганізацыі, парламэнты і ўрады дэмакратычных краін заявіць, што ў выпадку невыканання гэтых умоваў выбары ў Беларусі ня могуць быць прызнаныя легітымнымі і дэмакратычнымі.

На жаль, асобынны дэпутаты Вярхоўнага Савету сталі заклікаць да ўзделу ў выбараў, прызначаных нелегітымным рэжымам на 15 кастрычніка, ужо без усялякіх умоваў. А шмат хто з іх і актыўна ўключыўся ў выбарчую кампанію ў якасці кандыдатаў ў дэпутаты. Я ня буду пералічаць іх прозвішчаў і крывацьваць іх дзеяньні. Няхай эта застанецца на іх сумленні.

Звязуле іншае. Трэцяя Тэхнічная Канферэнцыя АБСЭ ў Вене, якая адбылася 30 жніўня 2000 году і ў якой узялі ўздел прадстаўнікі Дзеючага Старшыні АБСЭ, Парламэнцкай Асамблеі АБСЭ, КНГ АБСЭ, Генэральнага Сакратара АБСЭ, Эўрапарламэнту, Эўракамісіі, Аўстрыйскай дэлегацыі ў АБСЭ, ПАРЭ, дэлегацыі Міжпарламэнцкай Асамблеі СНД, а таксама прадстаўнікі афіцыйных беларускіх уладаў і Кансультатыўнае Рады апазыцыйных партый, знайшла нейкі прагрэс ува ўсіх чатырох умовах, звязаных з арганізацыяй дэмакратычных выбараў. У гэтай сувязі неабходна ўзгадаць, што зынкненне В. Ганчара і Ю. Захаранкі, а таксама А. Красоўскага і З. Завадзкага адбылося ў перыяд правядзення трохбаковых паседжанняў. І ўлады нічога ня робяць, каб іх адшукаць. Працягаюцца і зьдзекі з сям'ю М. Чыгіра. Арыштоўваліся і рэпрэсаваліся іншыя дзеячы і прыхільнікі апазыцыі.

Помнім Ганчара

Мініў год пасъля зынкнення Ганчара і Красоўскага

З Віктарам Ганчаром мне давялося разам працаўаць у час траўневскай выбарчай кампаніі 1999 году. Я была сябрам Цэнтральных выбараў, які ўзначальваў ён. Пад час той напружанай і іэрвой кампаніі памылак мы нарабілі нямала. Але аналізуваць памылкі — задача арыштаваць. Гэта цалкам реалынна. Аднак у нас нямаўся памылкі — задача арыштаваць тады, хоць якія ёсьць.

Але я магу ўспомніць Віктара Ганчара толькі з удзялнасцю. Працаўаць з ім было лёгка. Гэта вельмі прыстойны чалавек. Апошнім часам я часта вяртаяся ў думках да таго арышту, што ўзбраўся на выбараў. Гэта цалком реалынна.

з аўтаматам на шыі. Суправаджалі нас нават у прыбіральню. Віктар Ганчар абараняў нас, жанчын, якія могаць. Но таму ніводзін з тых хлопцаў у камуфляже не асьмеліўся пакрыўдзіць нас ні словам, ні ўчынкам.

Сладзяюся, што Ганчар жывы,

Дык які ж гэта прагрэс?

Ніяма нікага прагрэсу і з дос-тупам прадстаўнікоў апазыцыі да СМІ. Бо ці ж можна лічыць прагрэсам тое, што прадстаўні-

камі апазыцыі дaeца magчымасць вы-
ступіць па тэлебачаныі дзве-тры хвіліны, а пасъля на працягу пайгадзін

іх паліваюце брудам. Ніякіх захадаў на зробена і дзеля таго, што прывесць выбарае закана-
даўства ў адпаведнасць з міжна-

спорт

Першы — бронзавы

Яго ў першы дзень алімпіяды заваяваў падпалкоўнік Ігар Басінскі. Ён стаў трэцім у спаборніцтвах па стральбе з пнэуматычнага пісталета. Калі б быў палкоўнікам, то мо б і "золата" выйбі.

Мірны выйдзе супраць Гюта

Тэнісіст Максім Мірны ў першым раундзе стрэнца зьявіўся з вядомым аўстраліецам Лейтанам Гютам, разам з якім крыху больш за тыдзень таму Максім выйграў Адкрытыя чэмпіянат ЗША (у парным разрадзе). Матч — у аўторак.

На 40, а 30...

Курс срэбнай алімпійскай узнагароды на беларускім спартовымя рынке ўпаў. Калі раней кожнаму нашаму срэбнаму прызёру Гульняю У Сыднэі абыялі 40 тысячя даляраў, то цяпер — "толькі" 30. За першае месца начальнства дае ажно 60 "касах", за бронзу — 22,5.

Спорту — спартава...

Некаторыя атлеты-алімпійцы адмалююцца ў спаборніцтвах, што маюць адбыцца ў нядзелю, па рэлігійных маніях. Да тых пабожных спартовцаў адносіцца й знакаміты ангелец Джонатан Эдвардз — рокардсмен плянэты ў трайным скачку.

На Алімпіяду — у 13 год

Самому маладому ўдзельніку апошніх Гульняў XX ст. — усяго 13 год. Фэйтам Фэйрыхоўф з Мальдывскіх астравоў будзе ўдзельніца ў спаборніцтвах плыўцоў. А вось самому старэйшаму алімпійцу Сыднэю — панамскому стралку Брусу Мэрэдыта — аж 63 гады.

Заўзятасці!

Нават калі вы перажываеце за сваіх не ў Сыднэі, а перад экранамі тэлевізараў, часцінка вашай энэргіі, вашай волі ўсё ж перадаеца тым, каго вы заўзята падтрымліваеце. А значыць, нашым землякам будзе трохі лягчэй там, пад пякучым аўстралійскім сонцем. Прынамсі, будзем у гэта верыць.

Богусь Біятлянёнак

СКАНДАЛ ВАКОЛ ПАЖЭЦКАГА

Выкананаўца абавязкаў прэзыдэнта Саюзу Паліякія Беларус Юзаф Пажэцкі ня мае права ўезду ў Польшчу. Пячатку, якая забараняе ўезд, паставілі яму сёлета польскія памежнікі на пераходзе ў Кузьніцы-Беластоцкай. На той час сп.Пажэцкі яшча ня быў выкананаўцам абавязкаў прэзыдэнта польскай арганізацыі. Да апошніх дзён інфармацыя пра сътукаю з шофам Саюзу Паліякія трымалася ў таямніцы. Як тлумачыць сам Юзаф Пажэцкі, ён "не хацеў рабіць скандалу вакол Саюзу Паліякія". Дагэтуль невядома, чым канкрэтна выкліканая бестэрміновая забарона для Юзафа Пажэцкага.

Юзаф Пажэцкі мерыца скласці з сябе кіраўніцтва абавязкаў. У сярэдзіне лістапада адбудзеца надзвычайнік звязд СПБ, у часе якога дэлегаты ў выберуць новага прэзыдэнта.

Ю.Б., Горадня

ПАСВАРЫЛІСЯ СЯБАР ШУШКЕВІЧА І СЯБАР СТАТКЕВІЧА

У Баранавічах пасварыліся між сабою БСДП-НГ і БСДГ. Канфлікт разрастасяца і, мабыць, дойдзе да суду. Старшыня БСДГ (Шушкевіч) Аркадз Блінкоўскі ў сваім артыкуле ў газэце "Шаг" пярэчыў аднаму з аналітыкаў гэтае газэты, які з нумару ў нумар заклікаў ісьці на выбары. Ён меў неасцярожніць напісаць: "Што датычыць БСДП-НГ, то, як кажуць разцы, "в семье не без урода". Сябры Народнай Грамады (Статкевіч) пакрыўдзіліся і заявілі, што будуть падаваць у суд — за слова "урод".

Анатоль Блінкоўскі вядомы тым, што на пячатку 90-х, пад час свайго рэдактарства ў газэце ТВМ "Баранавіцкое слово", судзіўся з камуністамі. Тады "чырвоныя" абурыліся артыкулам, дзе пісалася пра расейскую нацыянальнасць бальшыні міністэрстваў кебічайскага ўраду. Камуністы тады выйграбілі працэс, Блінкоўскі ім сплючваў. Цяперака пачынаеца грызня між сваімі. Шкода глядзець, як сувядомыя беларусы сварацца між сабою на радасць сваім ворагам.

БТ вачыма беларуса

АДЫСЭЯ КАМАНДЫ ТУХТО

Новы этап вынішчэння беларускай мовы на БТ распачаўся ў пятніцу. Магілёўскі карэспандэнт АТН Павал Тухто зрабіў па-расейску рэпартаж пра візит прэм'ера Ярошына. Пакуль толькі Лукашэнка патрабаваў паведамляць пра яго на расейскай. Відавочна, цяпер усе іншыя чыноўнікі практычна эстафету, бо хто ж захоча пачуць пра сябе па-беларуску, калі гэта тэлемова другога гатунку. Усё нібы ў калгасе, дзе намагаюцца размаўляць "як гарадзкія". Кажуць, што адмысловая каманда Паўла Тухто перадаваць па-расейску не было.

"Першы нацыянальны тэлеканал" на чале з Чыкіным з кожным днём ўсё імкліней ператвараецца ў аддзел пропаганды ды агітацыі

Дарэчы, у Баранавічах ніводзін з кандыдатаў ад Народнай Грамады не прыйшоў рэгістрацыі, і таму тэму выбараў у горадзе можна закрываць.

Але застанецца крыўда, застанецца асабістая непрыязнельца, позва ў суд... Дзе ж застанецца Беларус?

Руслан Равяка, Баранавічы

ЗАПРАГАЙЦЕ, ХЛОПЦЫ, КОНЕЙ

Хаця на календары палова вясення, а гэтыя дні лічацца спрыяльнымі для сяўбы збажыны, у калгасах Астравеччыны засяялі толькі крыху больш за 10% ад заплянаванага: склалася катастрофічнае становішча з палівам. У гаспадарак няма грошай яго набаджаных перад тым.

Нялягка прыходзіцца і гараджанам, у якіх бацькі жывуць на вёсках. Туды ўжо трэці тыдзень ня ходзяць аўтобусы. Старыя людзі вымушаны капаць бульбу без дзяцей.

Мар'ян Вянгроўскі, Астравец

ПРЫСУД ЗА АПАГАНЬВАНЬНЕ МАГЛАЙ

Судзьдзя Анатоль Анікевіч жорстка пакараў жанчыну, вінаватую ў апаганьванні малілаў на ўсходніх могілках. Спэцыяліст пада-

валі бацькі ахвяраў Няміскай цісканіны.

Святлану Тоесаву з дачкою летнім ранкам выкапала на адной з могілак восем бягоніяў. На юрыдычнай мове гэта называецца "нанесла пацярпеламу маральную шкоду і маёманскую страту". На могілках іх затрымала ахова. Супрацоўнікі міліцыі, разабраўшыся, адкуль жанчыны выкапалі кветкі, патэлефанавалі Бобрыковым, чыя дачка там спачывае, дахаты. Тыя прыехалі і пабачылі, што на даччынай магіле няма кветак, пасаджаных перад тым.

Падсудная прызнала сваю віну, але тлумачыла, што ў хаце ў яе не было грошай. Судзьдзя вынес Тоесавай вельмі жорсткі прысуд — год пазбаўлення волі. Дачку ўніжную не засудзіў, бо ў тae дзеци маліла.

Б.Т., Менск

100 "ТЫДНЁВІКАЙ МАГІЛЕЎСКІХ"

15 верасьня ўсходнебеларуская газэта з шляхетнай назвай "Тыднёвік Магілёўскі" выдала свой юбілейны — соты нумар. Выходзіць яна з 1997 г., мае 2-тысячны наклад і гуртуе незалежнае беларуское грамадства Падняпроўя. Віншаем зь юбілем і зычым "многая лета".

"НН"

Усё чэсна

15 верасьня на плошчы Бангалор адбыўся арганізаваны газэты "Навінкі" выбары ў "Будку Прадстаўнікоў", галоўнымі дзеочымі асобамі якіх былі сабакі.

Выбары падтрымала шырокая сабачая грамадзкасць, аднак граjdаноў усё ж прыйшло больш. У адрозненіне ад будучых граjdанскіх, на сабачых усё было часна: у прыватнасці, былі зарэгістраваны ўсе ахвотныя кандыдаты. Пасля іх гаспадары (ці граjdанская прадстаўніцтва) агучылі сабачыя перадвыбарчыя праграмы, паколькі самі сабакі, як вядома, гаварыць на ўмёцу. Прамовам перашкаджаў брэх са стану шалёнай апазыцыі, аднак удзельнікі выбараў на правакацыі не паддаўліся. Затым пачалася "перадвыбарчая гонка", падчас якой сабакі мусілі якія хутчэй аббегчы вакол трыбуны. У гонцы перамог, здаецца, незалежны кандыдат Чыгір, але, як вядома, той, хто перамагае ў перадвыбарчай гонцы, зусім не абавязкова перамагае на выбарах. Потым удзельнікі выбараў распачалі непасрэдна галасаванне. Каб усё было сапраўдым чэсным, выбары зрабілі абсалютна адкрытымі і публічнымі: кожны сабака падыходзіў да выбарчай скрыні і спраўляў у яе свае натуральныя патрэбы. Пасля зноў жа адкрытымі падліку галасоў выявілася, што перамог Шарык, аднак у "Будку Прадстаўнікоў" яго не пусцілі, бо яе рэзвізavalі міліцыянты, якія напачатку вельмі іэрвова ставіліся да акцыі. Гэта яшчэ раз падкрэслівае, што сапраўды свабодны і адкрыты выбары ўладам недаспады. Але адна справа — загад зверху, і зусім іншая — жывая і наглядная дэмакратыя, таму пад час выбараў твары ўсіх прысутніх міліцыянтаў асьвятаўліся ўсмешкамі і шчасцем.

Даеш выбары 2001! Падтрымай-ма новага прэзыдэнта Рэкс!

Нападуна, "Будка Прадстаўнікоў" будзе вырашальца ў гэтай краіне больш, чым палата прадстаўнікоў. А імкненіне да "дзяржаўнай місы" і "цёплай дэпутацкай кануры" ёсць, як мы пабачылі, і ў цюцькаў.

Андрусь Белавокі

Віншаем дашкалятай!

За апошнія 3—5 гадоў сярод беларускай інтэлігенцыі адбыўся сапраўдны baby boom. Яшчэ ўзімку беларускіх садкоў у цэнтры Менску фактычна не існавала.

Мара беларус. Садок у самым цэнтры схаваўся за зелянінаю дрэваў. Ласкавыя выхавальцы размаўляюць выключна па-беларуску (вось толькі з ангельскай мовай малечу значыць). Дзеткі рознага веку нагадваюць вялікую ў шумную сям'ю (у іх крыху нязгоды з эрыхіям). Гэта дзеци палітыкаў, музыкаў, мастакоў, журналістаў... Лепшых людзей Беларусі.

Мара... Яна амаль зблылася. Пакуль што гэта толькі адна група ў адным з лепшых садкоў Цэнтральнага раёну. У пятніцу 22 верасьня гэты дзеткі адзначаюць сваё першае сьвята — адкрыццё груп.

Арганізація такую групку аказала на дзіва проста. Але проблема хапае. Дзяржаўны садок атрымлівае мала грошай зь бюджету. Нягледзячы на ўсё намаганіе бацькоў правесціці паўнавартасны рамонт, набыць больш якансную мэблю, забясьпечыць дзяцей фарбамі, книжкамі, аўдыёкасетамі — на ўсё гэта трэба грошай. Тому група №3 садка №314 (вул. Багдановіча, у дварах за кнігарні "Маладосць") просіць дапамогі ў шукае спонсараў (разных і сталых).

Бяды і з кадрамі. Садку тэрмінова патрабуецаца на дзіва проста. Але праблема хапае. Дзяржаўны садок атрымлівае мала грошай зь бюджету. Нягледзячы на ўсё намаганіе бацькоў правесціці паўнавартасны рамонт, набыць больш якансную мэблю, забясьпечыць дзяцей фарбамі, книжкамі, аўдыёкасетамі — на ўсё гэта трэба грошай. Тому група №3 садка №314 (вул. Багдановіча, у дварах за кнігарні "Маладосць") просіць дапамогі ў шукае спонсараў (разных і сталых).

Беларускамоўны дзеткі чакаюць дапамогі. Садок ужо працуе. У сыпісе пакуль што 17 імёнаў. Хто ведае, мо гэтыя імёны варта запомніць?

Крысціна Пучынская

Парк-клуб Мінск (парк чалюсіненцаў)

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ АЛЬБОМУ

ВОЛНЫЯ ТАНЦЫ™

НОВАЯ АЛЬТЕРНАТИВА

ZET EXIST
БЕЗЪ БИЛЕТА

HAPPY FACE

НОВАЕ НЕБА UR'IA

ТРОІЦА LONG PLAY

СПЛІЧАЛЬНЫЙ ГОСЬТ: POSTSCRIPTUM

(пераможца "Басовіча 2000")

КОШТ КВІТКА 1500 БРБ студэнтам вакупны альбом "вольныя танцы" - звычай за століком 2500 БРБ вакупна, хто прыблізуе на квітак - выкуп на квітак дысконту

ДАВЕДКІ ПА ТЭЛЕФОНІЕ 2641388

27 верасьня ў менскім Тэатры Юнага Гледача (вул. Энгельса 24) пройдзе прэзэнтацыя новага альбому фольк-гурта «Ліцьвіны» — «Ой у лузэ, лузэ...»
Пачатак канцэрту а 19-й гадзіне. Даведкі праз тэл.: 227-15-32

Пэру

Фухімор пайшоў дамоў

Пазаўчора прэзыдэнт Пэру Альберта Фухіморы зрабіў выдатны падарунак свайму народу — абавязкі датэрміновыя выбары ды запёніў, што сам у іх удзельнічаць ня будзе. У дадатак да гэтага прэзыдэнт паабязаў спыніць працу Нацыянальнай службы выведкі, якую вінаваціць у хабарніцтве ды подкупе апазыцыйных палітыкаў.

Фухіморы кіруе Пэру ўжо дзесяткі год. За гэты час прафесар агрономіі пэруанская Нацыянальная Аграрная Ўніверсітэт пасып'еў увесці ў краіне жорсткую дыктатуру, наладзіць рэфэрэндум ды разъвесьціць з жонкай, якая перайшла ў апазыцыю. У красавіку 1997 году ўвесці съвет абышлі кадры, дзе малецькі пэруанскі японец, апрануты ў бронекамізэльку, наступае нагой на труп забітага тэрарыста пасля штурму ўрадавым спэцназам японскай амбасады ў сталіцы краіны. Здавалася, што гэты чалавек, які сеў у прэзыдэнцкое крэсла «усур’ёз і надоўг», застанецца ў ім яшчэ шмат год, улічваючы тое, што з дапамогай марыніткавага Кангрэсу ён можа лёгка дамагацца дадатковых тэрмінаў прэзыдэнцтва. У траўні гэтага году пайшоў трэці тэрмін ягонага заходжання на пасадзе, хоць пэруанская канстытуцыя прадугледжвае толькі два. І вось — нечаканая заява па тэлебачанні. Мабыць, факты мацнейшыя з самых моцных палітыкаў: на відэакасэце, якую ўпершыню пабачылі за тыдзень да сэнсацыйнае заявы Фухіморы, відаць, як Уладыміра Мантэсына, шэф Нацыянальнай службы выведкі, дзе хабар (15 000 далляраў) апазыцыйнаму кангрэсмену Люісу Альберту Куры, каб перацягнуць

яго на пазыцыі ўраду. Зрабілася зразумелым, чаму некалькі пэруанскіх парламентарыяў нечакана перабеглі на бок прэзыдэнта, які здолеў дзякуючы іхнай падтрымцы ўзяць пад свой кантроль парламенцкую большасць. Хабар даўно зрабіўся звычайнім інструментам палітыкі ў Пэру. Александра Таледа, галоўны апазыціонер Фухіморы, даводзіць, што менавіта пэруанская спэцслужбы арганізавалі брудную перадвыбарчу кампанію Фухіморы, першым этапам якой быў збор (дакладней — купіля) подпісаў для вылуччання ягонага кандыдатуры, а другім — ганьбаванне апазыцыі.

Адразу пасля заявы сотні людзей сышліся пад муры прэзыдэнцкага палацу ў Ліме, патрабуючы тэрміновай адстаўкі ягонага галоўнага жыхара.

Есьць, аднак, нешта падазроне ў той лёгкай усьмешцы прэзыдэнта Пэру, з якой ён фактычна абавязкі праймаў пра сваю паразу. Апазыцыйная пэруанская палітыкі сумніваючы, што сыход Фухіморы нешта сур’ёзна зменіць. Іх больш цікавіць ягоне абяцаныне навесці парадак у спэцслужбах. Гэта гучыць нашмат менинг рэальнай, чым сыход Фухіморы з палітыкі. Небяспека ў тым, што месца прэзыдэнта можа заніць той самы Уладыміра Мантэсына, шэры генэрал пэруанская ўраду. Менавіта ён распрацаваў выбарчую стратэгію Фухіморы, якая дазволіла таму застацца на трэці тэрмін. Менавіта ён набірае людзей у вышэйшае армейскае кіраўніцтва. Чарговы пэруанскі дыктатар? Як той казаў, бядза за бядою, як рыба за вадою.

Алесь Кудрыцкі

Расея

Крымінальны сакратар

Швайцарскі суд здзяйсніў съцвярджае, што ў беларуска-расейскім саюзе сакратаруе хабарнік

Жэнэўскі суд здзяйсніў Даніэль Дэво мае доказы того, што былы кіраўнік канцылярыі прэзыдэнта Ельцина Павал Барадзін атрымаў ад швайцарскай будаўнічай фірмы «Мабэтэкс», што здзяйсніў рамонт Крамля, хабар пад \$25 млн. Швайцарская фірма, каб атрымаць паплатную замову, паводле звестак пракуратуры, заплаціла розным асобам больш за \$60 млн. хабару. Кошт контракту дасягаў амаль паўмільярда далляраў. Сама менш 25 мільёнаў трапіла на рахункі Барадзіна альбо ягоных дачак і зяня. Як кажа сп.Дэво, які пачынердзіў сапраўднасць дакументаў, апубліканых раней у СМИ, мэханізм хабарніцтва выглядаў наступным чынам — гроши выплочвалі фірма «Лайтстар», што належыць блізкаму супольніку ўласніка «Мабэтэксу», а дзеялі асьцярожнасці іх прапускалі праз банкі Цюриху, Жэневы, востраву Мэн, Насаў, Кіпру, Гернсі.

Нібыта не адзін толькі Барадзін узбагаўся на панаўленын цвярдні расеіскага імпрыялізму — у съпise «пасярэдніка» фігуруюць дзясяткі прэзвішчаў. Сярод іх і дачка Ельцина, што пару месяцаў карысталася крэдытнай карткай, якая забясьпечвалася праз адзін з рахункаў «Мабэтэксу». Праўда,

самі швайцарскія абаронцы закону сумніваючы, ці ўдасца калі закончыць гэтае съледства, а расеіскі пракурор М.Волкаў (ужо чацверты расеіскі пракурор, што працуе над гэтым спраўай; у мінулым месцы ён падаў у адстаўку) наагул сказаў, што «ня ўстане працаўца так, як хацеў бы». Усе ягоныя папярднікі ў гэтай спраўе альбо самі падавалі ў адстаўку, альбо іх туды адпраўлялі.

Адказы на ўсе пытанні несумненна ведае сам Барадзін, але, хоць ужо катары месяц над ім вісіц санкцыя на арышт, ён заставаецца афіцыйнай асобай і выконвае абавязкі выкананічага сакратара саюзу Беларусі й Расеі.

Сяргей Радзян

Літва

Літоўскі Сойм прыняў пастанову аб прызнанні юрыдычнасці сілы за актам незалежнасці часавага ўраду Літвы 1941 году, што выклікала скандал у самой Літве і сэнсацыйную інтерпрэтацыю за межамі краіны. Маўляў, Сойм апраўдаў галакост — масавае зьнішчэнне жыдоў.

У Вільні ні для кога не сакрэт, што скандал гэты задуманы і інсціпіраваны з Москвы. Ён бы быў першы ў шэрагу падобных «антантэсмікіх» скандалаў у кампаніі дыскрэдытацыі Літвы перад яе ўступленнем у НАТО і Эўразія. Да таго ж пастанова Сойму прымалася пры адсутнасці найбольш адказных функцыянараў парламенту — старшыні В.Ландсбергіса і ягонага аднапартыйца, старшыні соймавага камітэту праўду чалавека Э.Зынгерыса. Да матываў прынаймца пастановы дамашвіца і інтыр’єр пад хуткімі выбарамі новага Сойму. Праціўнікі кіруючых сёняні кансэрватораў раздзіміаюць скандал пра «антантэсмікую выхадку» ландсбергіста. Левыя і «ружковыя» ірвутца да ўлады і гэтым чынам змовіцаўца, стаНЕ разумела, адкуль скандал у самой Літве і шум за яе межамі.

Што да сутнасці справы, дык гэта тая гістарычна праблема, разабрацца з якой мусіць найперш самі літоўцы. Да прыкладу, прэзыдэнт Валдас Адамкус называў пастанову сойму памылкай, маўляў, «этая пастанова ўжо нарабіла шмат школы і міжнародную прэстыжну Літве (на што і была найперш разлічаная — А.К.), і міру ды згодзе ў грамадзтве». Адамкус дадаў, што гісторыю нельга пісаць законамі. Але

Гісторыя як дубіна

ў перадвыбарчай барацьбе

калі Ландсбергіс і Зынгерыс папрасілі прэзыдэнта накласыці на пастанову вэта, Адамкус адмовіўся, сказаўшы, што «толькі на-клоўшы вэта, немагчыма выпраўіць зробленую Соймам памылку. Гэта можа быць зроблена толькі ў працэсе асансванія гэтай памылкі грамадзтвам і палітычнымі партыямі».

Каб асэнсоўваць, трэба вывучаць гісторыю. 23 чэрвеня 1941 году паўстанцкі часовы ўрад Літвы зачытаў праць Ковенскіх радыў заяву пра аднаўленне незалежнасці. Гэта заява, якой Сойм і надаў цяпер юрыдычную сілу, была паводле зъмусту не шырэйшая за сваю назыву — авансальная незалежнасць, і толькі. Прычынай дэбатаў стаў часовы ўрад — яго дзеяньні і дакументы. Напрыклад, тэлеграма Гітлеру пра тое, што «геній Гітлера прызначыў літоўскому народу ўздельніца ў ягоным пераможным паходзе за зыншчынне юдаізму, бальшавізму і плютарактывізму». (Дзеля парашунання варта прыгадаць тэлеграму кайзэру — галоўны пункт напада на БНР.) А яшчэ — менавіта 23 чэрвеня 1941 году асансыцца з пачаткам зыншчыння літоўскіх габрэяў, — дадае газета «Lietuvos Rytas». Газета «Lietuvos Žinios» друкую артыкул «Свінства» з наступнымі высновамі: «Прыняўшы гэтыя заяві-каку, якія не павінна было бы асабліва зьдзіўляць грамадзтва, бо Фронт Актыўісту Літвы, галоўны арганізатор чэрвеньскага паўстання 1941 году, спраўды ўчыніў вялікі подзывіг, якія недастаткова ўзважаны і ацэнены гісторыяй (...). Часовая Рада Міністраў выканала неверагодную працу, адбудаваўшы бальшыню дзяржаўных структураў».

Але гістарычны тонкасці не заўсёды важны для актуальнай палітычнай спрэчкі, у якой гісторыя выкарстоўваецца як дубіна. І задача такай спрэчкі — не разабрацца ў гісторыі, да чаго заклікае прэзыдэнт Адамкус, а выйграць уладу. Нават цаною прэстыжу сваёй краіны. Пра гэта кожуць найбольш аўтарытэтныя літоўскія палітыкі, якія разумеюць, адкуль растуць ногі чарговага скандалу, і з асуджэннем ставяцца як да пастановы Сойму, так і да яе крэтыкаў.

Алесь Кебік, Вільня

Я знайшоў пацьверджаньне таму, што ў Москве ёсць месца, дзе пануе законніцтва, і няма месцаў, куды бы не пралязла камарыся. Вялізарны будынак яшчэ савецкіх часоў па адрасе Ахотны рад, 2. Думаю, што нават ія толькі простым съяротным («электрапартату»), але ѹ некаторых журналістам уважають сюды праста забаронены. Аднак твой сябра Дзядзька Антось ўсё ж патрапіў туды. Думаю, што маё кароткае апавяданьне будзе даволі цікавым для цябе, тым больш што мая вандруўка ў Дзяржавную Думу Расейскай Фэдэрациі адбылася ў дзень адкрыцця асеньняй сесіі.

Маскоўскі час 9 гадзін 53 хвіліны. Пад'езд нумар два. Штурхаю ад сябе масіўныя дззвіні. І вось ён — заканадаўчы орган, бязглаздны законы якога кіруюць жыццём расейцаў. Праходжу кантроль, ахоўнік доўга глядзіць у незнаймыя пашпарт, металяшкульник і г. Ноць можна зазнаць, што любую інфармацыю даволі лёгка як занесыці ў Думу, так і вынесыці (я без проблемаў пранес і вынес з будынку свой ноутбук). Так, зараз трэба падніцца на балькон для гасціц, граіцца ў яшчэ адзін пост аховы. Усё, зараз можна будзе паназіраць за працаю народных абрацьнікаў.

Маскоўскі час 9 гадзін 57 хвіліны. Гучыць гімн, дэпутаты слушаюць стоячы. Напэўна, гэта ўнікальны час. Адзіны момант, калі ѹні трохі асэнсоўваюць ўсесь гонар і цяжкі сваёй працы. Сыпікер вітае ўсіх, віншуе з пачаткам працы і прапанувае пачаць паседжанье з хвіліны маўчанья на людзях, што загінулі на «Курску». Маскоўскі час 10 гадзін 02 хвіліны. Пачатак руціны — рэгістрацыя прысутных. Ня ведаю, як там у Нацыянальным Сходзе, а ў Дзяржавай Думе абрацьнікі не пазбяўленыя, на маю думку, амаль дзіцячыя і гогалеўскіх недахопаў: галасаваныне «мертвых душаў» (адсутных) — гэта справа звычайная. Далей строга рэгістраваныя выступы па парадку дnia, усё спакойна, сур’ёзна ды сумна. Але вось дэпутат ад Чачні Гаджий Махачаў прапануе зъніцца з пасады віцэ-сыпікера — «Адольфа Вольфавіча» за разкія выпады ў бок перш за ўсё чачэнцаў на несанкцыяраваным мітынгу на Пушкінскай плошчы пасля тэ-

ракту. І пачынацца першы думскі скандал — звычайная сварка паміж Махачавым і Жырыноўскім. «Ужыву» яно глядзіцца неяк цікавай і веселай, хоць нічога новага не адбылося. Лаянка працягвалася нават пры выключаных мікрофонах, але пачынуў засла. Вынік: Махачаў паабязаў пакінуць Жырыноўскага без галавы, на што Жырыноўскі паабязаў і далей «хаяць недачалавекаў».

Маскоўскі час 10 гадзін 29 хвілін. Паседжанье працягваецца. Думская дысцыпліна — відавочна штока хісткай: дэпутаты ходзяць па залі, паварочваюцца да сыпікера Селязьнёва, размаўляюць па тэлефонах, а вось, спазніўшыся, зъяўляюцца Зюганав... Дзеці маляўкі!!!

Маскоўскі час 10 гадзін 30 хвілін. Прыйходзіць ахоўнік і паведамляе, што дазволены мне час скончыўся. Пакідаю залю паседжання. Але яшчэ можна пагуляць па самай Думе, прайсціся па памяшканнях фракцыяў, заўрнуць у прэс-цэнтар, і, вядома, у буфэт (знакамітая танная думская сталюшка адчыняеца толькі пад час абеду). У буфэце мяне зьдзіўлі некалькі рэчаў: па-першое, рэкламная акцыя прадукцыі маркі «Чарнагалоўка» — ад простых мінэральных вады і газаваных напояў да гарэлкі (камэрцыя), па-другое, Дума, напэўна, адзінай ўстанова, у якой піва, як гэта і запісаны ў законе, ня лічыцца алькагольным напоем (законнасць).

Маскоўскі час 10 гадзін 47 хвілін. Пакідаю будынак Думы. Было цікава, але чамусыці непрыемна. Твой Дзядзька Антось, Маскоў

Пілсудзкі

Юзаф Пілсудзкі – другі справа.

17 верасня — дзень узяднання Заходній і Усходній Беларусі. Летась да 60-і гадавіны падзеі былі перавядзеныя плякты, што выяўляюць палкі абдымкі беларускага віскоўца і савецкага жаўнера: "Ты з Заходнім, я з Усходнім нашай Беларусі. Больш з табою ўжо ніколі я не разлучуся..." 17 верасня пачаўся беларускі паход Чырвонага войска, які цягнуўся да 25 верасня. Дзвеяць дзён, якія змянілі назаўжды жыцьцё цэлага разгэну. Ня будзем сёньня абмракоўваць, што неслькі "вызвольнікі з Усходу". Сёньня ў "НН" — пра ваенныя падзеі таго часу.

Савецкі Саюз пачаў рыхтавацца да вайны яшчэ ўвесну 1938 г., калі сканцэнтраваў на заходніх рубяжох значную колькасць войска. 1 верасня 1939 г. нападам нямецкай арміі на Польшчу распачалася другая сусветная вайна, а ўжо 3 верасня наркім абароны Клім Варашылаў выдаў дырэктыву "Аб павышэнні баёвой гатоўнасці ў заходніх вайсковых акругах: Ленінградскай, Маскоўскай, Калінінскай, Кіеўскай, Менскай". На наступны дзень абвесьцілі мабілізацыю маладых людзей, народжаных у 1918—21 г. у Чырвоную Армию.

7 верасня 1939 г. на базе вайсковых груповак на заходніх межах былі створаныя Беларускі і Ўкраінскі франты. Камандарм Міхаіл Кавалёў стаў камандуючым Беларускага фронту, які складаўся з чатырох армій, стралковага кор-

пусу, кавалерыйска-механізаванай і авіяцыйных групах і шматлікіх спэцадзделаў. На 17 верасня ён налічваў 200 тыс. чалавек, а на пачатак каstryчніка — 700 тыс.

Польскае вайскове кіраўніцтва да апошняга моманту ня верыла ў магчымасць нападу Савецкага Саюзу. *Naczelný wódz* польская войска Рыдз-Сміглы ў сваіх дырэктывах яшчэ летам 1939 г. рэкамендаваў сваім падначаленым засяродзіць ўвагу на абароне за-

ходніх межаў. А ў сярэдзіне верасня, калі нямецкія войскі захапілі большую частку этнічнай Польшчы, краіна рыхтавалася да вайны з гітлераўцамі на сваіх ўсходніх крэсах: ствараліся адмысловыя вайсковыя групы, якія мусілі абараніць Вільню, Горадню, Беласток, Берасьце, Пінск, нават стаўка Рыдз-Сміглага дзеля гэтага была перанесеная ў Берасьце, Пінск, потым — у Даўыд-Гарадок.

Аднак у 4 раніцы 17-га войскі Беларускага і Украінскага франтоў перайшлі мяжу. У ноч на 17 верасня ў Москву ў наркатах за межных спраў быў выкліканы польскі пасол Гжыбоўскі, каб атрымаць ноту савецкага ўраду, у якой адзначалася: "Польская дзяржава перастала існаваць, і Савецкі Саюз перайшоў усходнюю польскую мяжу, каб узяць пад сваю абарону заходнебеларускі і заходнекраінскія землі". Усхваліваны амбасадар ня здолеў і слова выпісці зь сябе, аднак катэгорычна адмовіўся прыняць ноту.

Другая Рэч Паспалітая была асуджаная на паразу, ваяваць на два франты было немагчыма. Тро было рашаць, што рабіць далей. Пад вечар 17 верасня Рыдз-Сміглы разаслаў дырэктыву, у

якой казалася: „Саветы перайшли мяжу. Загадваю агульнае адступленне ў бок румынскай і вугорскай мяжы, наўкарацішымі шляхамі. З бальшавікамі ў баі не ўступаць, хіба толькі ў выпадку нападу зь іхнага боку альбо спрабы разбраенія імі нашых аддзелаў”.

Польская фармаваны паводзілі сябе па-рознаму. Адны змагаліся з чырвонымі войскамі. Іншыя выконвалі загад Рыдз-Сміглага і прабіваліся да румынскай і мадзярскай мяжы — найперш гэта тычылася аддзелаў, разьмешчаных на ўкраінскай тэрыторыі. Вайсковыя часткі, што знаходзіліся на Заходній Беларусі, аказаліся закладнікамі сітуацыі: ссыці на пайднёвую мяжу яны не паспявалі, тим перад імі было трэバ варыянты: ці скласыці зброю, ці змагацца з новым акупантам, ці адъехаціць у Літву. У баёх з Саветамі ўзведзельнічалі батальён "Клецак", полк "Вялейка", кавалерыйскі эскадрон "Краснае", батальён "Будслау".

Фактычна бяз бую была здадзеная Вільня. У горадзе на 17 верасня сабралася 14 тыс. жаўнероў, дзвеяць няпоўных батальёнаў пяхоты, эскадрон кавалеры, эскадрон вэлясьшэдистаў сапёрнае падраздзяленне і дзіве ба-

тарэ артылерыстаў. Толькі 7 тыс. жаўнераў быў ўзброеныя. На нарадзе вайсковых камандзіраў было вырашана падпрадкаўкаца да дырэктыве Рыдз-Сміглага, зберагчы жаўнераў і адступіць з войскамі ў яшчэ незалежную Літву. Толькі невялікая колькасць жаўнераў аказала супраціў савецкім войскам.

Два дні абаранялася Горадня. Напачатку горад быў без абаронцаў — раскватараўных тут жаўнераў на пачатку верасня ўсіх накіравалі на нямецкі фронт, і толькі ў другой дэкаДЕ месяца ў Горадню пачалі прыбываць войскі. Напачатку гэта быў два неўкамплектаваныя батальёны і некалькі дзясяткі афіцэраў, што пазбеглі нямецкага палону. 17 верасня кіраўніком абароны Горадні (натуральна, ад нямцаў!) быў прызначаны генэрал Юзаф Ольшын-Вільчынскі, праз два дні яго змяніў генэрал Сядлецкі. У ноч з 19 на 20 верасня ў горад прыбылі 101-шы і 102-і палкі уланau, ужо былі сформаваныя абарончыя групы з вучнёўскай моладзі, найперш з навучанцаў гімназіі імя Адама Міцкевіча і Генрыка Сянкевіча. 19 верасня стала зразумелым, што абараняць горад прыйдзеца а да бальшавікоў.

Раніцай наступнага дня першыя

Каляндар

18 верасня 1925 г. на пасярэднім ЦК КП(б)б сакратар беларускай кампартыі Аляксандар Крыніцкі выступіў з дакладам, у якім канстатаваў павелічэнне колькасці буржуазных элемэнтаў у краіне і рост папуляраўніцтва нацыянал-дэмакратычнай пляцформы. С амога Крыніцкага часта прыводзілі як прыклад да сягнёвай беларусізацыі ў 20-х. Маўляў, расеец, а прыехаў на Беларусь, вывучыў беларускую мову і пачаў яе шыроку прагагандаваць! Сымон Кандыбович на гэты конт пісаў: "Крыніцкі па натуре быў кар'ерыст, у сваіх дзеянасці мала самастойны. Уесь час азіраўся на Крэмль. Крыніцкі ня мог перашкаджыць нацы-

янальнай працы, галоўным для яго было ўсачыць, каб гэта культура захавала сацыялістычны зъмест... Пасылья пераезду ў Москву ён хутка забыўся на працу ў Беларусі. Калі Крыніцкі быў загадчыкам аддзелу агітациі і пропаганды ў Крамлі, то на адным з пасяджэнняў разка спыніў прадстаўніка Беларусі, які выступаў на беларускай мове (бо добра не валодаў расійскай), зрабіў яму заувагу і прапанаваў гаварыць па-расійску". (І. Кандыбович "Разгром нацыянальнага руху ў Беларусі").

22 верасня 1800 г. зьявіўся на сьвет Іван Гарбачэўскі. Сваё юнацтва і дзяцінства ён правёў у Віцебску, дзе скончыў мясцовую гімназію. Потым

была вайсковая кар'ера: афіцэрская школа пры кадэцкім корпусе ў Санкт-Пецярбурзе. Пасылья съмерці маці мадалды чалавек адмовіўся ад маёнтку, якім валодала сям'я, перадаўшы яго ў бязвыплатнае карыстаньне сялянам. Скончыўшы ў 1820 г. вайсковую вучэльню, ён быў камандзіраваны ў чынне прапаршчыка ў артылерыйскую брыгаду ў Наваградак-Валынскі, дзе разам з аднадумцамі-афіцэрамі заснаваў тайнае палітычнае "Таварыства сяброў прыроды". У 1823 г. Гарбачэўскі ўступіў у тайнае "Таварыства аўгданічных славян", напісаўшы ягоны статут. І. Гарбачэўскі ўзяў актыўны ўдзел у антыцарскім паўстанні Чарнігіўскага пяхотнага палка, ён быў адным з тых, хто мусіў рыхтавацца замах на цара. Дзекабрысты пацярпелі

паразу, а Гарбачэўскі быў арыштаваны. Вяроўнаўны крыміналны суд пазбавіў Гарбачэўскага чыноў і шлякета і прысудзіў да пажыцьцёвай каторгі ў Забайкальскім калоніям. У 1839 г. ён быў вызвалены і пакінуты там жа на вольным пасяленні. І там Гарбачэўскі вёў актыўнае жыццё, гуртаваў вакол сябе фабрычныя інжынёров, майстроў, сялян. А ў 1846 г. Іван Гарбачэўскі разам са сваім сібрам кавалём Першынам зарганізаваў першы ў Расійскай імперыі спажывецкі каапэрату, на прыбылікі ад якога неўзабаве быў адчыненая народная вучэльня.

22 верасня 1975 г. памёр дзеяч заходнебеларускага рэвалюцыйнага руху Павал Крыніцкі. У 1928 г. ён, сябар КПЗБ, быў паслом польскага Сойму, арганізатарам пасольскага

Ў Менску

але каб падняць з заняпаду зачарованую князёйну ў сялянскіх шатах, каб вярнуць ёй адечны пасад яе, каб дапамагчы ўтварэнню незалежнай і непадзельнай Беларусі". У беларускай газэце "Звон" у дзень прыезду польскага ваеначальніка быў зъмешчаны верш Янкі Купалы "Прагрок", што дало пазней падставу абінаўца паза ўтым, што ён прысьвяціў твор Пілсудзкаму.

18 верасьня Пілсудзкі прыехаў у Менск. Яго прывіталі начальнік Менскай акругі Уладзіслаў Рачкевіч, старшыня гораду, найвышэйшыя менскія рэлігійныя ярархі: праваслаўныя япіскап Мэльхіседэк, каталіцкі біскуп Зыгмунт Лазінскі, а таксама юдэйскі рабін і мусульманскі мула. Але галоўнае, Начальніка дзяржавы віталі тысячи менчукоў, што прыйшлі сустэрэць яго на Віленскі вакзал. Ад імя беларускіх нацыянальных дзеячаў вітаў яго Аляксандар Прушынскі (Алесь Гарун).

Прамовы Пілсудзкага зь нецярпеным чакалі, але ўжо першыя слова кінулі ў шок польскамоўную грамадзкасць.

Начальнік Польскай дзяржавы прамаўляў па-беларуску! "Я даў слова і трывалася яго моцна. Насельніцтва будзе пакідана да выбараў органаў мясцовага самакіраванья, а затым надыбзе час, калі яно зможе выказаць думкі і пажаданыні пра дзяржаўны лад. I ў

першым, і ў другім выпадку будзе пэўная свобода без усялякіх рэлігійных клясавых абмежаванняў. Я буду ганарыцца Польшчай, польскім войскам і самім сабою, калі змагу даць гэтай землі найвышэйшы дар, з якога яна гэтулькі часу не карысталася — дар волі... Пакуль я буду камандаваць польскім войскам, я гарантую вам дэярэваваную свободу".

Польская дзеячы былі ў шоку. Пілсудзкі гаворыць на хлопскай мове! А ў беларусаў Начальнік Польскай дзяржавы усяліў сваёй прамовай надзею. Беларусы паверылі, што Пілсудзкі споўніць слова і падаруе Беларусі волю. На жаль, гэтага не адбылося.

Юзаф Пілсудзкі сапраўды меў фэдэралісткія памікненіні, але, нягледзячы на свой вялізарны аўтарытэт, ён на ўстойку супроць шавіністичнага настроеных польскіх эндаў, якія разглядалі Беларусь як частку непадзельнай Польшчы. А палітычныя варункі неўзабаве зъмініліся. Улетку 1920 г. савецка-польскі фронт спыніўся ў 30 км на заход ад Менску, за Ракавам. Заходняя Беларусь адышла да Польшчы.

А Юзаф Пілсудзкі пакінуў Менск у ноч з 19 на 20 верасьня 1919 г. і павёз з сабой ілюзію беларускай дзяржаўнасці і нясправаджання надзеі.

Алесь Хацкевіч

верасьня камандаванье абаронай гораду пастаравіла эвакуавацца. Значная частка жаўнераў адступіла на аўтамабілях і цягніках ў бок Літвы. Насельніцтва ж гораду аддзягавала на такія дзеяніні крайне нэгатыўна. Вайсковыя часткі, якія засталіся ў горадзе, прыцявалі абараняцца ў старым каралеўскім замку, у кашарах 81 польску стральцоў. Толькі 22 верасьня супраціў Горадні быў зламаны.

Да 25 верасьня ўся Заходняя Беларусь апынулася пад савецкай уладай. У выніку тыднёвага паходу Саветы з 25 верасьня захапілі, па мінімальных падліках, каля 60 тыс. чалавек палону. Гэта былі ня толькі жаўнери, але і паліцыянты, студэнты, харцары і інш. Найбольш іх трапіла ў палон каля Вільні, Ашмяні, Баранавічах. 21 верасьня Міхаіл Кавалёў выдаў загад пра арышт усіх польскіх афіцэраў і жаўнераў. Многія з іх навечна лягучы ў зямлю пад Кацінню і Асташкавам. Агулам за паўтара году пад ропрэсіі ў Заходній Беларусі, паводле вельмі прыблізных падлікаў, падпала больш за 120 тыс. чалавек.

Страты Чырвонай Арміі на беларускім фронце склалі 316 чалавек забітымі, 916 параненымі. 22 верасьня 1939 г. у Берасці адбыўся сумесны парад нямецкіх і савецкіх войскаў. Польскай дзяржаве 5 гадоў прыйдзеца існаваць у падпольі.

Алег Гардзіенка

васлаўныя па веравізананы, ён выступаў за незалежнасць беларускай праваслаўнай царквы ў Польскай дзяржаве. Вядомы бағаслоў, Сяргей Паўловіч уваходзіў у рэдакцыю часопіса "Голос праваслаўнага беларуса", стварыў праваслаўную вэрсію "Свяшчэннай гісторыі Старога Закону" і "Свяшчэннай гісторыі Новага Закону". За беларускую дзеянасць Паўловіч двойчы арыштоўваўся польскімі юладамі і некаторы час сядзеў на Лукішках.

У 1925 г. памёр Мар'ян Абрамовіч, беларускі й польскі грамадзка-культурны дзеяч. Мар'ян Абрамовіч нарадзіўся ў Ціверы, у 17-гадовым узроўні пастуپіў на матэматычны факультэт Маскоўскай ўніверсітэту (1888), дзе і сутыкнуўся з сацыялі-

ГІСТОРЫЯ

Тры гісторыі Міхася Забэйды-Суміцкага

Забэйда-Суміцкі памёр у Празе 21 сінэжня 1981 году, і на гэта не адгукнулася ніводная газэта БССР

Вітаўт Мартыненка

На пачатку 80-х я прыйшоў у міністэрства культуры Беларусі з дыплёмам музычнага крэтыка. Рок тады быў забаронены, прыходзілі пісаци на найболыш пра клясыку. Гэта была бліспрыгрышна тэма: клясіка — гэта святое, да таго ж праверанае часам. І вось улетку 1985 году мы падрыхтавалі камп'янату ў студыях, выкладае. Ён, беларус, ніколі ня меў савецкага грамадзянства, і праз гэта яму дўгая не выпадала адчуць подых падсвіцкай радзімы. І ўсё ж пад час Хрущчоўскай адлігі, у 1963-ім, яго, сусветнага беларускага славутасці, нарэшце запрасілі ў Савецкую Беларусь. Гэта быў проста фурор: анилягі ў Менску, Горадні, Ваўкаўску, Слоніме, Магілёве, Гомелі... Дзесьці яго памятала публіка (Заходняя Беларусь), хтосьці адкрываюць ягоны геній упершыню (Усход), але захапленыне было адволькавае.

Забарона публікацыі мела розгледы ў колах беларускай інтэлігенцыі, і неўзабаве я даведаўся, што гэта быў не адзінкавы выпадак. На той час ужо спрэві «шуфлядную дзесяцігодкую» артыкул Сяргея Панізініка пра Міхася Забэйду-Суміцкага. Вядомы беларускі пазіціў ўлетку 1975 году быў у Празе — месцы апошняга прытулку геніяльнага сьевака — і асабіста сустракаўся з яшчэ жывым Забэйдам.

Толькі 2 чэрвеня 1990 году ўдалося апублікааваць тых архіўныя нататкі ў музычным дадатку да «Чырвонай зъмены» — «Нотным аркушы». Публікацыя прысьвячалася 90-годзідзю з дня народзінаў сьевака і мела загалоўкам сымбалічную цытату зь ягоным споведзі — «Адгукніцеся, пакуль жыву».

Забэйда нарадзіўся 14 чэрвеня 1900 году ў вёсцы Шэйпічы на Пружаншчыне. Двайное прозывішча ў яго ад бацькі — Івана Забэйды з вёскі Несцеравічы, і маці — Аляксандры Суміцкай з вёскі Шэйпічы. Пасля школы ў Галоўчыцах ён паступае ў Маладечансскую настаў-

ніцкую семінарью. Першая сусветная вайна прыносиць у гэту беларускую сямінарью дагэтуль паніцце — бежанцы.

1915 год — гэта пакутная дарога на ўсход, у глыб загніваючай ужо імперыі: Менск, Смаленск, Тамбовщына, Пенза, Алтай.

Ён толькі чуў на пакутных дарогах бежанства, што ягоная радзіма — Беларусь — абавязвала сваю незалежнасць (1918). Але калі ў 1935 годзе ён зноў становіца пе-рад карынальным выбарам — сусветнага бадзяньні славутай зоркі або сынёўскае адчuvанье радзімы-маці, пытанье вяртания на радзіму вырашае ўжо іншая дзяржава. Польшча. І Польшча дасягвала дазвол. М. Забэйда-Суміцкі выступае ў беларускіх гарадох (Ружаны, Беласток, Баранавічы, Берасьце, Горадня)...

Хоць з адной ягонаі песьнія (а ён жа быў яшчэ й кампазытарам), а менскі «Сталінскі райпрамкамбінат» які выпускаў тут кружэлкі раней, тыражаваў прадукцыю новых гаспадароў Беларусі (Кравцові, Лядова, Сілантьева, Петрова і г.д.) Але першае прафесійнае спатканне з забаронай, якая ляжала на лёсе генія ў гэтым краіне, дало мне накірунак пошуку.

Найбліжэйшы горад, дзе захаваліся сцяльды Забэйда-Суміцкага — польскі цяпер Беласток. Там, у галоўной управе БГКТ, я і знайшоў першы дыск, дзе славуты тэнэр сцяльвае ў суправаджэнні аркестру (Muza, 1965). Адрэзэнаваўшы яго ў «Нотным Аркушы», я атрымаў шмат водгуку, а сядр іх была і інфармацыя з Канады пра тое, што лонгплэй Забэйда-Суміцкага выдавала ў 60-х гадох яшчэ й тамтэйшай фірмай «Рафон-records». Эта было, бадай, самое дыхтоўнае выданье — з выдатным гукам, у зграбнай каронавай волкады.

Час ішоў, а гісторыя адкрыцця свайго Забэйда-Суміцкага не сканчалася. У пачатку 90-х мадалы бізнесмэн, заснавальнік і выдавец газэты «Беларускі калекцыянэр» Уладзімер Цярохін, пачуўшы Забэйду ў май гіг-парадзе на радыё «Свобода» (1 месца песьні «Малады дубочак» у чэрвені 1993 году), прапанаваў пазнаёміца з ягоным зборам дыскаварытэтаў. Аказваецца, сам Міхася Забэйда-Суміцкі прэзентаваў асабісту Ўладзімеру Каараткевічу, а той — Станіславу Цярохіну, з рук якога ўжо прыняў спадчыну сын Уладзімер, два выданыя Забэйдавых сцяльваў ад чашскіх фірм («Suprafon», 1968). Адзін з іх (фармату grand) зъмішчае ў гішпанскіх і беларускіх народных песен, а другі (фармату giant) складаецца з 17 беларускіх песен і рамансаў, у тым ліку і ўласнага твору сцяльвака на верши Максіма Танка. На абедзвюх гэтых кружэлках наша-му земляку акампануе чэскі піяніст Альфрэд Голечак.

Эта беларусы падышлі ў апошнюю чаргу, калі Забэйду ўжо ўшанаваў увесы сцвіт.

Вось мы й падышлі да таго, дзе-ля чаго пісаўся артыкул: Забэйда-Суміцкі падзілі, а той — Станіславу Цярохіну, з рук якога ўжо забылася на родную песню. Забылася настолькі, што па сканцыні тae адлігі дазволіла сцерці з свайгі памяці і гэтае славутае імя.

Я прыйшоў на гэты сцвіт ужо пасля таго хрушчоўскага раю, калі Савецкая Беларусь, згубіўшы нагавіцы, неслася да камунізму. Што мог я ведаць пра Забэйду-Суміцкага, каб дастойна ўшанаваць яго ў сваёй душы: агульнасцюна фірма гуказапису «Мелодія» ня выпусціла ніводнай кружэлкі

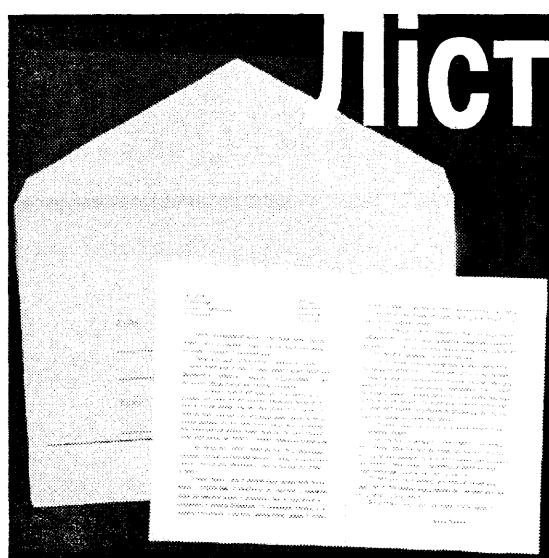
Сёлета споўнілася 100 гадоў з дня народзінаў вядомага беларускага опернага сцяльвака Міхася Забэйда-Суміцкага. Гэты беларус сцяльваў на 18 мовах сцвіту, ягоныя дыскі выходзілі ў ЗША і Канадзе, Польшчы і Чэхіі... Ён пакарыў сцны Міляна і Харбіна, Прагі і Бэрліна. Нарэшце яго голас пачуе і Беларусь.

4 і 11 кастрычніка а 18-й гадзіне ў кінатэатры «Зъмена» адбудзеца сустрэча з выдаўцамі і паказ фільму «Вяртаньне Міхася Забэйды»

Даведкі прац тэл.: 235-35-42

А.Г.

Ліст Мацея Бурачка

“Шаноўным Ягамосьцям панам пісьменьнікам беларускім

Жураны.
Лета 1981-га,
красавіка
14-га дні.

Браткі-пісменьнікі! мілья,
дзеци Зямлі-маткі Беларусі нашай!
Мушу пагаварыць з Вамі трохі аб нашай долі-нядолі,

аб нашай бацькавай спрадвечнай мове.

Чытая ў ці мала старых папер і ксёнжак па трыста, пяцьсот гадоў таму пісаных ў зямлі нашай і мовай нашай чысьцюсенькай — і летапісы, і метрыкі, і Біблію Скарыны, і адзіны на ўсю Эўропу Статут нашу славуту сапекшынскі...

...І думай: Божа ж мой Божа, што ж мы такія за бяздольныя, што мову для нас съятуем, Богам нам дадзеную, як і другім добрым людзям, таі ужо самі пусцілі на зьдзек. А найперш паны нашы вялікія, што ўладу маючы, бараніць яе па законе павінны. Ды ѿны, паны гэтыя, лодзі высокія, падбона той старасьвецкай шляхце нашай, якая пасыла Вуній бацькоўскую веру мяняла на срэбнікі, першымі вы ракліс роднай мовы.

Дык цяпер ужо, браткі, нават не тое. Но і людцы нашы прости, съедам за панствам высокім, словам сваім грэбаваць пачалі, язык у роце выкручуваюць, каб не сказаць па-свойму. А чаму?

А таму, браткі, што ў гаворыці нашы спрадвечнай быццам больш і патрэбы чяма. І адмаўляюць ёй, гаротнай, у жыцьцёвым праве на зямельцы нашай, і павыганялі ўжо ў зайдросыні і непрыяцелі з устаноў дзяржавных і з канцлерскіх судовых, і з нарадай палітычных, і адуслоў, адкуль толкі можна. І туляеца яна, бедная, сірацінаю па чужых халодных кутах: сям-там у газетах-часопісах, трошки на радыё, ды ў трох тэатрыках беларускіх, што ледзьве ліпяць.

Ды ў перакруцілі ж яе, перарабілі пад свой капылі розныя дабрадзеі нашы. Ужо ў словы беларускія спрадечнай заменены на расейскія, і гэтак яна зъяявічана дзеля казённага яе ўжытку, што ўжо ў не разважыш, па якому гавораць.

Школкі ж нашы беларускія паўсюдна на зямлі нашай перарабляюцца на расейскія, ды шпарка так, што ў местах дымястэчкамі ніводнай ужо не засцялося. А дзеткі нашы не чуюць роднага слова а ні ў хаце ад бацькоў выкшталтоных, а ні ў сабе дзіцячым ад мамак і выхавацелек іхтых, ні ў школках тых пераробленых ад настаўнікаў, ні ў вуніверсітэтах ад прахвесараў, дзе мову нашу родную, не раўнуючы яе мёртвую лаціну, гадзіндузвы на тыдзень не хочучы выкладаюць.

А ў памрэ беларус, то і надпіс на камені надмагільным па-расейску атрымае.

Браткі! мілья, пісьменьнікі!

Хачу спыніць у Вас цяпер, хто же чытаць будзе тое, што Вы пішаце, ды праз дзесятак гадкоў, ці мо праз дваццаць. Ці ж патрэбны будуць каму з беларусцамі ксёнжакі Вашы пекныя, у перакладах з расейскіх мовы съвет звяяваўши. Ды ў Вы самі ўраз з імі. Га?

Бо шмат было такіх народай, што стравілі наперш мову сваю, так як той чалавек перад сканчыц, каторму мову займе, а потым і зусім замёрлі.

Дык ратуйма ж мову нашу беларускую, каб не ўмерлі!

Мацея Бурачок”.

Вас цікавіць, як прайшоў звезд? Звычайна.

ЦК КПБ павіншаваў пісьменьнікаў з падзеяй і выказаў “цьвёрдую ўпэўненасць” у тым, што літаратары Савецкай Беларусі пракладаў усе сілы для ажыццяўлення гісторычных рашэнняў XXVI звезды КПСС”.

Пісьменьнікі, у сваю чаргу, заявілі, што ўсе свае здольнасці, вонкі талент аддацуць “на выкананье адказных і высокіх ідэяно-творчых задач, якія паставалісь на XXVI звездам КПСС”.

Абавязковы панэгірык заканчваўся абавязковымі воклічамі: “Слава Камуністычнай партыі Савецкага Саюзу — нахніцелю і арганізатару ўсіх нашых перамог! Няхай жыве ленінскі Цэнтральны Камітэт КПСС! Няхай жыве камунізм — съветская будучыня ўсяго чалавецтва!” Во ѹк.

Рэакцыя на ліст Мацея Бурачка, вядома ж, была. Запіс зь дзёйніці Зымітра Санькі:

“30 верасня 1981 г. КДБ настойліва расцьсьледуе справу пра ліст Мацея Бурачка 14 красавіка г. Можа, яны і не ўзяліся ба ў гэтае сур'ёзна, калі б самі слібе на вымусілі. У справаўдзачы пра VIII звезд пісьменьнікаў БССР, пасланай імі ў Москву, было адзначана, што некаторыя пісьменьнікі атрымалі лісты, хады ва ўсім асцягнім звезд прайшоў бездакорна. І з Москвы загадалі высьветліць, хто пісаў лісты”.

Мінula амаль два дзесяцігоддзі. Шмат што зъянілася з таго часу. Роўна праўз дзесяць гадоў пасля вышэйзгаданых падзеяў тэрснулі сталёвые абручы катала, і мала Эўразіі зъянілася ў адзін дзень. І адбылося гэта тут, у Беларусі, у векавечнай пушцы. Як і пачалося.

Зъяніўся і наш Саюз пісьменьнікаў: зараз у ім 492 карыстальнікі мовы.

Царыца палёу

Працяг са старонкі 1.

У школе трэба сіламі бацькоў клеіць вокни? “Толькі не ў выходныя!” — абавяшчае бацькоўскую сход. Но ў пятніцу вучні, маткі з татамі, настаўніцы, усе, акрамя, мо, аднаго вартаўніка — капаюць бульбу. У сіобройкі дзень нараджэння? “Съвята пераносіца: спачатку трэба на вёску!” І так амаль скрозь.

Восенскі бульбазбор — “нацыянальнае паляванье” са станоўчым вынікам, асаблівасці якога пачынаюцца яшчэ ў Менску, за дзясяткі і сотні кіляметраў ад картапляных палеткаў глыбінкі. Квіткі на аўтобусы разыходзяцца, як квіткі на адзіні канцэрт сусветнага турнэ эстраднае зоркі. Чэргі на аўтазапраўках пасыля абеду ў вераснёўскую пятыніцу. “Хвасты” на кожным скрыжаванні са съяўтлафорам: чым бліжэйшая кальцаўная аўтатраса, тым даўжайшыя калёны рознакалібарных і разнамасных сродкаў перамяшчэння. Уражаныне, што, усьсёшы на колы, на выезьдзе з гораду выстраіўся ледзь ня ўвесь наш двухмільёны мэгаполіс. Выбрацца з Менску змайма амаль столькі ж часу, як даймчадзь да жаданай правінцы!

Сталіца з цэнтрабежным рухам машын у бок правінцы — листэрка краіны, што згадала пра карані ды імкненца на палеткі. Амаль сцэльны паток транспарту ў напрамку ад гораду. Выраўшыся на волю з сетькі гарадзкіх кварталаў, броўнаўская руху на тоўпаў, будзённых раскладаў, раптам разумееш: уся краіна зараз гэтак жа адпачывае вокаам на прыдарожных краявідах, гэтак жа любвеца панаўнем жоўтых фарбай і прыкладна тым жа чынам нечакана да глыбіні душы асэнсоўвае незваротны прыход чарговай беларускай восені...

А вёска сустракае цішынёй, радаснмі “авацыямі”, багатымі сталом і пытаньнем: “Чаму позынішся?”

Гаспадарам цяжка ўяўіць калёны аўтамабіляў пры съветлафорах. Яны за сёняня ўчтатырох прышлі восем радкоў. Учора і заўчора яны зрабілі прыблізнае саме. Беларусь капае бульбу апантана і ўпарты, бо ведае, што працуе на сябе ѹкі сваю будучыню, а не на “дзядзьку”, і ведае,

што нікто тут не дапаможа. Нікто, акрамя сваіх.

З гэтай жа прычыны вёска капае бульбу нахніна і душэўна. Штоверасньня я зноў здзяўляюся ўзаемадамамое вяскоўца. Як бы цяжка ні было, сям' ў цёткі Веры абавязкова дапаможа выбраць картоплі свайму швагру дзядзьку Івану; потым дзядзьку Іван прыедзе з суседняга раёну ды, не чакаючы, пакуль цётка Веры дамоўца з калгасам, выгарэ ейнью бульбу ўласным канём. Выбраўшы бульбу цёткі Веры, абедзьве сям' пойдуть на помач сіобройцы цёткі Каці, бо, па-першое, яна свая, а па-другое, єй цяжкай: адзін сын у арміі, другі — год як загінуў...

Але мы трапляем у вёску як раз пад час вечаровата перапынку ў працы, час стомы. Людзі падджыўляюцца і ажыўляюцца ад вясковых напояў: хатняе віно пад назвай тыпу “мацаўаны ігрушавы сок” ды “буракоўка” (самагнёт з буракоў). Гэта могуць быць і “жытнёўка” альбо шляхетнае віно з малінаў ці нават з вінаграду (разылі ў якія “фіровыя” пляшкі — трасцу здагадаешся, што сваё, вясковое!). Беларуская вёска прадкуе ѹкінавую настойку, ад якой здаймае дух, і лікёр з вішнёвага лісця — не звычайнага водару, а сям-там не забыты ўзёлкавы крупнік, гатаўныя яшчэ, здаецца, з часу Астроскага. Беларуская вёска ўмее пікачы з калгасам, выгарэ ўласнымі вясковымі стравамі — ня горш, чым, скажам, якая грузінскія; беларускую вёску ўсё часціць аўтівінавацца ў п'янстве ў параўнаніі з расейскай; тым ня менш ужо назаўтары вы на сабе адчуце, што на бульбе не пачаўцаца хоць бы “мацаўаным ігрушавым сокам” — немагчыма.

Вёска капае бульбу, забыўшыся на ўсё, нават на розныя цялесныя баліячкі, да пераможнага канца. Як бы ні заламала сіліну, вы на зрушыце з дыстанцыі, бо вонкі побач грабуцца ў зямлі малыя пляменьнікі, ня ўседзела ў горадзе маці з хворай нагой, а дзядзьку, у цемры саскочыўшы з возу, зусім падвярнуў нагу, але ўпарты паўзіце на радзе ўверх, па скіле Васіліускай гары: “Нічога! Гэтую вышынёйку мы возьмем-такі штурмам!”

На абед, як звычайна ў час бульбакапаньня, ня пойдзе нікто, але ўпарты, які не забудзешся, адкуль яна... — Ен узняў келіх і скончыў нечакана для нас усіх: — Датуль — Жыве Беларусь!

Што вісковы стол, па-весенску багаты, з крынічнай вадой і хатнім віном з буракоўкай на выбар будзе ўзгадавацца гэтак жа, як абеднія перапынкі пры зборы грыбоў у далёкім дзяцінстве пад час летніх канікулаў. Як печеная бульба ў паходзе з дўвумя начлегамі пад намётам.

Бульба — амаль як вясельле ці іншае сямейнае съвята: тут сустрэшнёц усіх блізкіх сваёй. А вось сібрам дзяцінства толькі здалёк памахаеш. Пагаварыць пайсісці няма калі, пад вечар разам пасядзець — таксама. Бульба — не сяброўскі клуб, а збор радні. Больш свой бульбе той, з кім яе катаеш, а потым яшчэ трэба перарабраць... Ви можаце стаміцца, заснуды у прыдарожнай траве ад буракоўкі, ірвацца ў лес па апенькі — абавязку капаць бульбу нікто з вас ня здыме, не зважаючы на любяя абставіны, а цяжкасць толькі прыдадуць падзеям кіношнага шарму і аздобіць іх прыгодамі.

“Вось прыеду — пагутару з вясковымі пра блізкія выбары”, — думала я, едучы з Менску прад выхаднымі. “Пойдзене на выбары?” — “Вядома”. — “А вы хоць ведаце, хто ў вас баліятецца?” — “Ну, нехта баліятецца...” А потым яны запытаюць, што гэта там у нас у Менску за байкот... Так я ўяўляла сабе гэту размову. Але на шляху назад, у гэткім часе сцэльнім патоку машын, але цяжкі — у бок Менску, я ражтам узгадала, што ні пра якія выбары я на вёсцы так і не распытала. “Не дуры галавы, якія яшчэ парлямэнты?” — а потым сама забылася. Гэткі вось картапляны байкот атрымаўся.

...Сядзел мы пару год таму з сібрамі на кухні. Песьням пад гітару падпявалі. Гаворка зайшла пра вёску: што яна нічога ня ціміць у палітыцы.

— Яна ў павінна ціміць у палітыцы! — раптам абарваў адзін патоку машын, але цяжкі — у бок Менску, я ражтам узгадала, што на тваім стале — з вёсکі? Ну дык пакуль ты будзеш мец яе ўзяў, якія не забудзешся, адкуль яна... — Ен узняў келіх і скончыў нечакана для нас усіх: — Датуль — Жыве Беларусь!

Штоверасньня мне здаецца: мой сібр, мусіць, меў рацю. Тацияна Сынітко

Адчуванье багоў-стваральнікаў

Вынікі 90-х: тэоляг Ірина Дубянецкая ў гасцях у “Нашай Ніве”

Ірина Дубянецкая – бібліст, філёляг. Дачка Міхала Дубянецкага, дырэктара выдавецтва "Мастацкая літаратура" ў 1978–1985 г., сястра паэткі Галіны Дубянецкай. З 1990-га – рэдактарка часопіса "Унія". Ліцэнцыят тэалёгі. Рыхтуе дактарат з сакральнае тэалёгі ("Космас і хаос у Бібліі") і ліцэнцыят з арыенталістыкі ("Цывілізацыя ўгарытаў") у Лёвэнскім (ня блытаць з Лювэнскім) універсітэце.

“Што ні кажыце, а мы ўсё ж такі маем дзівье Беларусі. Мы ляцім адным самалётам – адкуль бы я ні ляцела, з Брусаю ці з Варшавы – самалёт адзін, і людзі сядзяць побач. Вось побач са мной сядзіць чалавек, які ляціць у Мінск, а я лячу ў Менск. І, апрач грамадзкага транспарту, мы ніколі не скрыжоўаемся. Я шмат гадоў пражыла ў Менску і ня ведаю, ці жыла я ў Мінску ўвогуле хоць адзін дзень сваім жыццем. Я, мусіць, вельмі цымяна ўлічляю на ват, што такое Мінск – ведаю толькі па аповедах маіх сябров.”

Мы маем дзівье Беларусі. Вось, напрыклад, сянятавалі дзень Аршанскай бітвы. Гэта не істотна, колькі чалавек прыйшоў, але прыйшлі тэя людзі, для якіх гэта – вялікае сяята. Ёсьць дзівье краіны, у якіх дзівье розныя сталіцы, хай яны супадаюць тэрыторыяльна, але яны ўсё роўна знаходзяцца ў нейкіх розных вымярэннях. Тэя дзівье Беларусі маюць розныя календары, розныя сяяты. Я нават ня памятаю, якія сяяты сянятаваюць лукашэнкаўская дзяржава, я ня ведаю, калі ў іх дні незалежнасці і ці ёсьць яны ў іх увогуле, і ці ёсьць у іх дзень канстытуцыі.

Што яшчэ цікава – у той Беларусі, якая хацела б сабраца разам усіх, хто гаворыць і піша па-беларуску, ёсьць дзівье беларускія мовы – беларуская і БССРаўская. Рэч ня ў правапісе. Розыніца – у якасці.

Вазыніце, напрыклад, пазісію. Колькі апошніх гадоў я чытала толькі туго пазісію, што друкавалі "Наша Ніва", "Крыніца", што распаўсюджваеца па руках, ну і, безумоўна, тое, што піша мая сястрапа – і якім паэтычным набыткам я ўзбагацілася за гэтыя апошнія гады! Паэзія вельмі яласная, яе вобразнасць узбагачаеца, і кшталцецца мова людзей, якія пішуць, – праўда, іншы раз маладыя паэты друкуюцца трошки зарана.

Але, зь іншага боку, зараз прыляцела ў Менск, гляджу – ляжыць нумар "ЛіМу", які называ-

еца "Дзень пазісі". Добра, думаю, "ЛіМ" узяў на сябе сяянную спраўу. Я пачала чытаць – і гадзіна ўшэсць не магла ад гэтага адараўца. Не магла паверыць сваім вачам! Там такія роцы... Кшталту "парфуму сяянкала з вачэй"..."Сумоў" блытаюць ці то з сумам, ці то з самотай... Спачатку падумала, што ў іх нешта ня тое з карэктарам, потым бачу – карэктар ні пры чым. Ідзе велізарная колькасць вершаў розных аўтараў – людзі пішуць верши, ня ведаючы мовы. Гэта ўжо ня проста не пісменнасць маладых (якая, дарэчы, таксама страшна зауважная). Там няма гаворкі пра пазісію як такую, там немагчыма нават сказаць: вось гэта добры верш, а вось гэта – нядобры. Калі знаходзіш верш з васьмі радкоў, дзе

У Беларусі яшчэ можна "ствараць съвет", съвет тут хоча быць створаным, ён залежыць ад нас.

нама ніводнай памылкі, ужо думаш: "Вось, добра". І гэта не графаманія. З адной беларускай літаратуры ўзьнікаюць дзівье розныя субстанцыі: адна кшталцуе мову, а другая... Вось што я маю на ўвазе пад дзівюмом Беларусямі.

Ёсьць такое меркаванье, што зараз у Беларусі заняпад. Проста нейкая частка людзей – нават творчых – паверыла ў тое, што яны жывуць у заняпадзе, дык яны і сярапаўды павінны "заняпасці".

Цікавая проблема выбару – веरыць у тое, што ў нас ўсё блага і робіцца горші і горш, ці верши, што ў нас ўсё добра і робіцца лепш і лепш.

Мы з маёй сяброўкай разам выехаі і потым звычайна разам прыжджалі ў Беларусь і разам вярталіся ў Ангельшчыну. У нас пыталіся: "Ну, як там Беларусь?" У залежнасці ад таго, у каго з

нас першай пыталіся, яны атрымлівалі дыяметральна процилглес ўяўленне. Мая сяброўка казала, што жабрацтва расыце, народ бяднікі, кволія парасткі прадпрымальніцтва зьнішчаюцца, ніхто нічым ня хоча займацца, людзі пачынаюць сьпівацица і г.д. Калі пыталіся ў мяне, я расказала, што я схадзіла на дзівье прэм'еры, усё так файна, так добра робяць! Опера палепшала, балет таксама. Не паспееш вокам зірнуць, прыядждаеш на наступнае лета – а тут ужо новае прыгожае, якаснае выданье. Кніжкі нейкія пачалі выдавацца. Там за год спрабаўш хоць як-небудзь разбудзіць спа-

рыгожа размаўлюю па-беларуску".

Мне здаецца, што ў Мінска ёсць адна запаветная мара: ён мроць пра адно-адзінае, але падсвядома самому себе ў гэтым не признаеца: ён хоча зыліца з Менскам, каб гэтыя дзівье розныя прасторы сталі адной асобай. Такое падваенне асобы ў чалавека называеца шызафраніем. Зарэз ідзе падваенне Беларусі – гэта таксама можна назваць шызафреніяй. Гэта сапраўды падваенне, сапраўды раскол. Менск жыве настолькі падважаеца, а Мінск, калі заўважае гэта, можа і сяяньюмама хоча нейкім

У Мінска гісторыя караценъская, маленечская, а ў Менску – о-го-го!

койную, сытую і лянівую ўніверсітэцкую атмасферу то ў Ангельшчыне, то ў Бельгіі, а тут мяне будзяць! У Беларусі адбываеца такое намінажнэне энэргіі, і на трэба ніяк прыстасоўвацца да ўсталяванай плыні сяяньюмама, усталяванай мэнтальнінасці, тут яшчэ можна "ствараць съвет", съвет хоча быць створаным, съвет хоча быць змененым, съвет залежыць ад нас, і тут, на Беларусі, гэта адчываеш лепш, чым у якім іншым месцы.

Чым большы ўнутраны духоўны патэнцыял назапашаны, тым прасцей у палітычным сэнсе. Калі вярнуцца да паралелі дзесяцігадовай даўнасці, Дэкларацыя Незалежнасці падалася цудам менавіта таму, што гэты патэнцыял быў недастатковы. У 1990-м адна цётка, памятаю, сказала мне ў друкарні, дзе друкаваўся наш часопіс "Унія": "Што, кілбасы ў крамах паболее ад таго, што вы "Менск" напісалі замест "Мінск"?" Ціпер так нікто ўжо ня скажа. Хоць сапраўды грамадзтва застаецца падзеленае, але тая праца, якая беларусамі рабілася і не куды нібыту зьнікала, насымреч нікуды не прападала, а назапашвалася ў паветры, і паветрам тым дыхаюць іншыя людзі. Гэтыя людзі ні будуць чытаць шыкоўную беларускую паэзію. Але яны, якія ходзяць штодня па вуліцах паралельнага гораду, Мінска, дыхаюць тым самым паветрам.

І ціпер я заўсёды маю прывілеі ўва ўсіх установах – у паліклініках, у крамах, ба ім усім так хоцца мнэ даагадзіць, што я "так

чынам далучыцца да гэтага, а калі не зауважае, дык падсвядома гэта хоць. Мінск вельмі хоча зыліца з Менскам і таму, мне здаецца, наколькі пашыраеца Мінск, настолькі памянашаеца Мінск, бо Менск пашыраеца за кошт таго, што частка Мінска робіцца Мінскам. Хутчэй за ўсё так.

Памятаю, як я балоча перажывалі, калі Вярхоўны Савет не падаў змініца назыву сталіцы. Я памятаю тэя дэбаты, спачатку

Як бы хто ні спрабаваў абмежаваць свой съвет праблемамі сёньняшняга дня – усё роўна нікуды ня дзеца ад таго, што час зъмяніўся, паветра зъмянілася, сътуацыя зъмянілася.

называеца падобна да назывы гэтай дзяржавы, – тое, што не "Рэспубліка Беларусь", тое, што праства "Беларусь" – яно ніколі не зыліца зь іншай дзяржавай.

Вельмі рэдка, але бывае, што ў нас беларускай мовы не разумеюць людзі. У нашым доме зрабілі абутковую краму, мы думалі купіць там сабе абутак. Я паглядзела – там усё скурное, я такога не ўжываю – і я спыталася: "У вас абутак толькі с скурой?" Якім вачымы на мяне той хлопец паглядзеў! Па-моему, ён не зразумеў ніводнага слова з таго, што я сказала. І потым, калі ён патлумачыў мне нейкім чынам, што ён нічога ня зіміць, і ягоная памочніца

Працяг на старонцы 10.

Па-над прорвай

рад утрымліваеца менавіта ў блізкім і зразумелым нам антуражы, скажам, у вонраты герояў ці іхнай манеры гаварыць. Далёкі нашчадак можа ўспрымаць гэта як проста антураж, ніяк не датычны яго асабісті – ягоны пачуцьця ў адчуваньні. Тады застануцца адно пазачасовы псыхалагічны сътуацыі і ўяўленне пра нашу эпоху, яе нормы. Зь іншага боку, тыповы беларус заўсёды съходзіць з філізоўскага пасылу «спадзявайся на лепшае, а рыхтуйся да горшага». І тут быкаўская паралельная розальніна захапляе менавіта гэтым – магчымасцю не прапасці, калі ў поўнай меры адчуець, якія прорваватая раскрыцца пад тваймі на гэтым.

З такой вось беларускай сялянскай дакладнасцю быкаў выма-

род ад русіфікацыі і магчымага ў будучыні поўнага зьнікненя, калі быкаў не фантаст і ў прынцыпе цураеца гэтыя жанру? Вось тут і звязуяцца прыпавесці – гэтыя казкі для дарослых, дзе на беларускай мэнтальнай аснове даюцца часам зусім адцягненныя схемы таго самага горшага, што можа чакаць неразумнага чалавека і неразумнага народу. Прывесці быкаў – як абарэгі. Прывічым ствараюцца яны ў на парадак больш даступнай форме, чым ранейшая быкаўская літаратурная клясыка. Прывесці можна друкаваць у масавай газэце, і станоўча адгукваюцца пра іх найперш людзі, далёкія ад літаратуры і літаратурнауслуг. Іншыя рэч, што аўдыторыя народнага пісьменніка магла бы быць значна большую, каб на сёньняшні палітычны рэжым, які, у сваю чаргу, вычытвае ў гэтых творах і сваю непазыбжную пагадель.

Сяргей Дубавец

У Вільні, у выдавецстве "Наша Ніва", выйшла новая кніга ў сэрыі "Вострая Брама". Гэта зборнік прывесці быкаў "Крыніца", напісаных за час побыту пісьменніка ў Фінляндыі і Нямеччыне.

Паколькі кніга выйшла ў Вільні, наўрад ці яна зьявіцца ў кнігарнях "Белкнігі". Замаўляйце яе ў прыватных распаўсюднікаў з ТБМ і БНФ.

Новую кнігу Васіля Быкаў складаюць не традыцыйныя для празаіка аповесці, а кароткія прывесці.

Новы амплюа Васіля Быкаў выклікае розныя ацэнкі чытачоў і крытыкаў. Хтосьці каща, што 75-гадовы патрыярх «выпісаўся» і таму не бярэцца за буйнейшыя творы. Можна пачуць таксама, што пісьменнік спыняеца не-пасрэдна ўплываць на палітычную сътуацыю ў Беларусі. Кажуць іншы раз аб прадказальніні прывесці быкаў. Што да апошняга, дык прадбачыць фінал можна і ў клясычных быкаўскіх аповесцях. У гэтых сэнсе пісьменнік ніколі не інтрыгаваў чытача, пакідаючы сабе іншага

способы захапіць увагу.

Нарэшце, кажуць пра пэсымізм быкаўскіх

твораў. Але ёй гэта не навіна для пісьменніка. Між іншым, гэты самы быкаўскі пэсымізм патрабуе больш уважлівага погляду. Гінуць усе героі таксама і ў Шэкспіра, якога ніхто пэсымістам не назаве. Магчымы, так адбываеца з-за таго, што эпоха Гамлета далёкая і яе розаліі не адчуваўныя. А гэта значыць, што пра трэста гадоў і быкаў можна не ўспрымаць як пэсыміст, калі пэсымістычны эмацыйны за-

Адчуванье багоў-стваральнікаў вяртаецца

Працяг са старонкі 9.

перацлала, я пытаюся: "Адкуль вы такі?" А ён кажа: "Атсюда". "Што значыць "атсюда", Вы што, у гэтай краме нарадзіліся?" — "Із Мінска".

Вы кажаце, такія людзі зараз камфортна сябе адчуваюць у нас. Напэўна, так, гэта іхнае нармальная жыццё. Але недзе на ўзыметку іхнае съядомасці таксама ёсьць Менск са сваім іншым жыццём, ёсьць гэтыя "бэнэфайцы, якія са сваім съягамі ўвесь час чагосыці цягаюцца". І нават калі яны жывуць не ў сталіцы, а дзесьці на вёсцы ці ў любым мястэчку Беларусі, у іх падсвядо- масцы сядзіць, што "дзесці ёсьць нейкія яны, якія чагосыці хочуць, а мы нічога ня хочам". Людзі ёсьць людзі, нармальная людзі — гэта не змагары, нармальная людзі хочуць жыць спакойна тут і цяпер. А на якой мове гаварыць, у якой дзяржаве жыць — якая розыніца людзям, па сутнасці. Я на думані, што колькасць людзей, якія ўтульна сябе адчуваюць, ніколі ня чуючы беларускай мовы, сапраўды расце. Тут реч нават ня ў мове. Тут справа ідзеялічнага падрэку. Раней была загана іншай: толькі пачуе хто-небудзь беларускую мову — адразу пытаецца: "А Вы што, БНФ?" Цяпер так нікто

Лёндан заўсёды быў вельмі беларускім. Калі жывеш у Лёндане, то здаецца, што цэнтар Беларусі — гэта Лёндан. Там усё дапамагае прывесьці думкі ў яснасць.

ня будзе пытацца. А раней, яшчэ да БНФ, пытаўся: "А Вы што, вучыць членіцца?" Мне здаецца, цяпер агульнае стаўленне — сярэдніе, масавае — настолькі больш гатавае да ўспрыяць чагосыці новага, чагосыці іншага, настолькі больш скіраванае ўнутрана ў іншую Беларусь, што як бы хто ні спрабаваў абмежаваць свой съвет праблемамі сёняшніага дня — усё роўна нікуды ня дзеца ад таго, што час зъяніўся, паветра зъянілася, сътуцця зъянілася. Гэта ведаюць і аблікаркоўваюць людзі на ўсіх узроўнях, самыя простыя, што называюцца "сэрд- нестатыстычныя".

Спрабавалі неяк зноў пусціць беларускія карані ў разьбеларушчанай Вільні, гэта прываблівалася. Недзе ў годзе 1992-м — 1993-м, можа троху пазней, мы сустрэліся тут у Менску з Сержуком Вітушкам, ён быў зъехаўшы ў Вільню, я — у Ангельшчыну. Калі тут відавочна ўжо пайшла наперакасяк палітычная сътуцця, мы з'ім гаварылі — і яму, і мне сябры жартам закідалі: "Чаго ты хочаш, ты ж зъехаў". Нікто ніколі ня скажа, што было б, калі б мы ня зъехалі, гэта можна толькі прагнавацца. І Вітушка казаў мне тады, што трэба разыграць віленскую карту і паглядзець, што з гэтага атрымаецца. Вось ён яе ўжо дзесяць гадоў разыгryвае — па-мойму, гэтая карта бітая. Добра, калі будуць беларускія цэнтры паўсюль, але казаць, што Вільні застаецца нашай — настолькі ўжо міталягізаванай у сучаснасці — сталіцай... І "Наша Ніва", віленская легенда, хіліца да Менску — ня толькі з-за таго, што рабіцца ў Менску — прасцей матар'яльна, але гэта неяк больш мэтазгодна.

Нароўні зь Вільнія паўстаюць два іншыя моцныя беларускія цэнтры — гэта Варшава і Прага. Зраз велізарны прыток сілаў зь Беларусі ідзе ў Прагу. Магчыма, раней гэта было звязана з Радыё "Свабода", але цяпер ня толькі з'ім, цяпер там утвараецца беларускі цэнтар.

Лёндан заўсёды быў вельмі беларускім. Калі жывеш у Лёндане, дык здаецца, што ўвогуле цэнтар Беларусі — гэта Лёндан. Праўда, людзі з усіх краінаў кажуць, што калі жывеш у Лёндане, то здаецца, што Лёндан — гэта і іхная сталіца. Вельмі шмат беларусаў прайжджаюць праз Лёндан альбо едуть у Лёндан па нейкія свае патробы. Там айцом Аляксандрам Надсанам утвораны цудоўны беларускі цэнтар, там выдатная бібліятэка імя Францішка Скарыны. Там усё дапамагае прывесьці думкі ў яснасць. Калі гаворыць з людзьмі, якія началі змагацца за волю і незалежнасць гадоў на сорак-пятьдзясят раней за нас, выехали зь Беларусі ў час другой сусьветнай вайны, а цяпер жывуць у Вялікай Брытаніі, разумеец, наколькі розныя мы. Але мы з'іх выраслі. У нас паняцце незалежнай вольнай Беларусі нашмат шырэйшае, чым у іх, таму што пад незалежнай і вольнай мы разумеем яшчэ і духоўна моцную, культурна разывітую, прыгожую Беларусь — такую, якой яна і ёсьць.

А тое, што луцьш розныя пакалены беларускіх незалежнікаў — гэта пачуцьцё густу, меры, фантазія, паэтычнасць. Тысячу разоў казалі, што мы — нацыя паэтаў. Гэта адна з асаблівасцяў Беларусі ў беларусаў.

Сярод беларускіх культурных цэнтраў ёсьць яшчэ Беласток. Вільня — духоўная сталіца Беларусі на працыягістадоўдзяў, але Беласток — гэта фантастыка. (Мы — адзінай краінай ў съвеце, якая, выйграўшы вайну, страціла тэрыторыю.)

У 80-я, на пачатку 90-х, мы ездзілі ў Вільню, каб праства глынучу паветра, напоенага беларускай архітэктурой — гэта быў адзіны горад, які захаваў велізарную колькасць беларускай прыгажосці. У Менску толькі на маёй памяці столькі зъянішчылі, засталося ў Магілёве троху, у Горадні троху, у Полацку троху, у Менску троху, а ў Вільні захавалася ўсё. Туды прыйжджаеш і бачыш, што такое беларуская архітэктура, што такое віленская барока. Вільня — заўёды Вільня.

А як мняўся Менск на пачатку 90-х! Спачатку панаразталі гэтыя маленкія крамачкі. З аднаго боку, гэта добра, а з другога — брыдка, калі куды вокамі ні кінь, акрамя тых крамачак нічога не відаць. Іх началі зъянішчыць. Потым паўсюль зъявіліся музычныя шапкі, і так гучна! Цяпер я іх зусім ня чую, а тады праства пад вокнамі кръчылі. А цяпер гэтыя рымты зъменаў у гарэздзікі асародзідзі трохі зама- рудзіўся. Зараз калі зъмена ідзе, то дробная.

Я нядайна чула развагі, што Беларусь уся — і эканамічна, і палітычна — утрымліваецца на грошы беларускай мафіі ў Маскве (пераражэнка палешукоў). Там, маўляў, ёсьць нейкай колькасць людзей — частку з'іх я ведаю асабіст — якім пакуль што выгадная такая сътуцця, якая існуе ў Беларусі, але яны гавоявы інвеставаць у Беларусь такія гроши, якіх ніводная постсавецкая прастора папросту ня бачыла. Яя ведаю, наколькі гэта праўда ці няпраўда, але яна ёсьць — нейкай трэцяй Беларусь, пра якую мы ня ведаём, гэта Беларусь фінансава забясьпечаная, багатая, якой ўсё роўна, Мінск ці Менск. Яя ведаю, у які бок гэтыя людзі паўплываюць, калі час зъменіцца, а час

зъмяніеца — хочам мы таго ці ня хочам — і зъмяніеца ў вельмі добрых бок.

Вось, многія беларускія дзеячы прыяжджаюць на Захад і скардзяцца, што дзяржава спыняе фінансаванне. Перастае падтрымліваць беларускія праекты, выдавецтвы, газеты. Скрозь прыводзяцца прыклад таго, што беларушчыну заціскаюць у Беларусі — спыненае фінансаванне. Маўляў, мы круцімся, нам няма што жыць. Яны не разумеюць, што гэтаму на Захадзе не спачувае ўжо нікто. Нікто ня можа зразумець, а чаму, зрэшты, вам дзяржава плоціць. Людзі прывыклі, што плоціць дзяржава, але хто плоціць, той і музыку замаўляе. Вельмі мне падабаецца, што нарашце ёсьць съядомасць, што плаціць за сябе трэба самім, самім знаходзіць сродкі, самім спрабаваць акупляцца, але не шукати грошай у дзяржавы. Вельмі важна, што цяпер беларусы пачынаюць становіцца на ногі — хоць гэта вельмі цяжка і вельмі балюча. Уявіце сабе, што дзесяцігодзясямі прывыклі, што заробак прыходзіцца аднекулу у пэўны час у пэўным памеры, быццам сам сабою. Заробак, якія толькі ў бізнесе, але асабліва ў творчасці, не павінен прыходзіцца ад дзяржавы ў пэўны час у загадзя прызначанай колькасці — гэта вельмі важна для пачуцьця незалежнікаў і для ўсталявання незалежнасці, бо палітычна незалежнасць на прыйдзе ў фінансавай залежнасці і на прыйдзе ў монтальнай залежнасці. А ў нас частка плачут, што вось мы хочам гэту дзяржаву зъяніць, дзяржава бякі, мы хочам незалежную вольную Беларусь з добрым беларускамоўным разумным чалавекам на чале, але мы хочам пры

У 1990-м у нас было адчуванье багоў-стваральнікаў: здавалася, што ўсё завязваецца, ўсё магчыма, ўсё атрымліваецца.

гэтым, каб тая дзяржава, якую мы хочам зъяніць, нам плаціла; мы будзем пісаць нашыя кніжкі супраць гэтай дзяржавы на гроши дзяржавы — гэта ж немагчыма! Гэта глыбока няправільна, бо ніколі на прыйдзе ніякая палітычна незалежнасць, калі няма незалежнасці ўнутранай.

Адчуванье, што съвет залежыць ад мяніе, ад таго, як я яго зраблю, з'яўляецца на пачатку 1990-х, каб тая дзяржава, якую мы хочам зъяніць, нам плаціла; мы будзем пісаць нашыя кніжкі супраць гэтай дзяржавы на гроши дзяржавы — гэта ж немагчыма! Гэта глыбока няправільна, бо ніколі на прыйдзе ніякая палітычна незалежнасць, калі няма незалежнасці ўнутранай.

Адчуванье, што съвет залежыць ад мяніе, ад таго, як я яго зраблю, з'яўляецца на пачатку 1990-х, каб тая дзяржава, якую мы хочам зъяніць, нам плаціла; мы будзем пісаць нашыя кніжкі супраць гэтай дзяржавы на гроши дзяржавы — гэта ж немагчыма!

В.Быкаў. **Пахаджане:** Прывесьці. — Вільня: "Наша Ніва", 1999—2000. — 192 с. — (Бібліятэка "Вострая брама", 1) — Наклад 1000 ас. ISBN 9886-9219-8-2

П.Васючэнка. **Сучасная беларуская драматургія:** Дапаможнік для настаўнікаў. — Менск: Мастацкая літаратура, 2000. — 158 с. — Наклад 9370 ас. ISBN 985-02-0256-4

У кнізе даследуеца гісторыя беларускай драматургіі — ад вытоку да п'есы абсурду. Аналізуецца творы Янкі Купалы, Кандрата Крапіві, А.Макаёнка, У.Караткевіч, І.Чыгрынава, А.Петрашкевіча, А.Дудараўса іншых. Вартасць кнігі — у самастойным поглядзе на працы, што адбываліся ў драматургіі. У "Кнігарні пісьменьніка" каштуе 458 рублёў.

А.Вішнеўскі. **Гісторыя дзяржавы й права Беларусі:** Навучальны дапаможнік. — Менск: ВП "Экапэрспектыва", 2000. — 319 с. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-6102-39-1

Сярод шматлікіх падручнікаў з

гэдзе, зънікла. Але, па-мойму, яно зъмяніеца на іншым узроўні. Адна рэч — агульная хвала рамантыкі, якая захытнае, калі робіш — як ідзеш у бойку. Цяпер гэтае пачуцьцё грунтуеца не на энтузіазме: больш-менш вымалёўваецца перспектывы разывіцца культуры. Цяпер гэтае адчуванье, што я адказы за съвет, бо съвет будзе такі, якім я яго ствару.

Я цэлы гэты год думала на конц часу. Можа, таму, што сёлета — дзесяці гадоў з 1990 году, калі ўсё адбылося, усе незалежнікі выдаўцтвы паўсталі, паўсталі царквы, Дэкларацыя Незалежнасці была

чным, асабліва пасыль двух рэфэрэндумаў.

Я ведаю добра, як гэта ўспрымалася старымі беларусамі-эмігрантамі. Яны казалі: раней мы зайдзімі маглі сказаць, што гэта былі чужынцы, якія навязвалі нам свою волю. Пасыль двух рэфэрэндумаў так ужо ня скажаш — народ сам адракаеца сваёй гісторыі, сымболікі, дзяржавы. Было вельмі цяжка патлумачыць ім, што людзі засталіся, якія былі, прости час зъяніўся.

1990-ы быў часам нейкага прыгожага стваранія, фантасцічны быў час. Цяпер зусім ня

Заробак, ня толькі ў бізнесе, але асабліва ў творчасці, не павінен прыходзіць ад дзяржавы. Гэта вельмі важна для пачуцьця незалежнасці. Палітычна незалежнасці ня прыйдзе пры фінансавай залежнасці ім цэнтальнай залежнасці.

абвешчаная, парламэнцкая апазыцыя БНФ утвораная — дзесяць гадоў усім памеры, быццам сам сабою. Заробак, якія толькі ў бізнесе, але асабліва ў творчасці, не павінен прыходзіць ад дзяржавы, досьведам, гледзячы назад, я могу сказаць, што гэта было немагчыма, гэта супраць усіх законаў лёгікі, каб 25 чалавек перамаглі ўсім памеры, быццам самім падабаваць агульнымі досьведам, глядзячы назад, што гэта было немагчыма, гэта супраць усіх законаў лёгікі, каб 25 чалавек перамаглі ўсім памеры, быццам самім падабаваць агульнымі досьведам, глядзячы назад, што гэта было немагчыма, гэта супраць усіх законаў лёгікі, каб 25 чалавек перамаглі ўсім памеры, быццам самім падабаваць агульнымі досьведам, глядзячы назад, што гэта было немагчыма, гэта супраць усіх законаў лёгікі, каб 25 чалавек перамаглі ўсім памеры, быццам самім падабаваць агульнымі досьведам, глядзячы назад, што гэта было немагчыма, гэта супраць усіх законаў лёгікі, каб 25 чалавек пер

Наша Ніва [38] 18 верасьня 2000

1990—2000

11

МЕНСК MINSK

Два гарады сужыгуць у адным.
У 90-х яны ня раз сутыкаліся.
Тады на бел-чырвона-белы сцяг лілася кроў.

У цэнтры — Зянон Пазыняк і Галіна Вашчанка.

1996 год. Активісты "Маладой Грамады" пратэстуюць супраць увязнення Славаміра Адамовіча. Эта адбываецца калі будынку Нацбанку, насупраць цэнтральнага "Макдональду" ў дзень ягонага адкрыцця. На партрэтах паэта надпіс: "Ен ня есьць гамбургерау". На другім баку праспекту Скарыны ў эты час — страшэнная цісканіна ахвотных патрапіц у амэрыканскі рэстаран. Большаясьць пікетоўцаў будзе арыштаваная.

24 сакавіка 1996 году. Маніфэстанты пратэстуюць супраць падпісання А.Лукашэнкам дамовы аб супольнасці Расеі й Беларусі і спрабуюць узяць штурмам тэлецэнтар на Камуністычнай, каб да несці сваю думку да насельніцтва краіны.

Юначка на афіцыйнай деманстрацыі.

Слэдзілы міліцыі разганяюць дэмманстранцы ў забору палітзяўну.

выбары і вырабы

The best of перадвыбарчай агітацыі

з калекцыі, сабранай Маладым Фронтом

Выраб "Пікавы аўтобус"

З улёткі кандыдата:

"Уважаемые пассажиры!

По вашим многочисленным просьбам с 15 августа добавился автобус на маршрут №99, а автобусный маршрут №116э из пикового переводится в целодневный. С уважением, ваш депутат Марахин В. И."

Ніякай агітацыі. 116-э... зь пікавага — у цэладзёны... Там пікавы аўтобус, тут віноўны трамейбус, глядзіш — і тузом зробяць.

Выраб "AC"

З улёткі кандыдата:

"AC — Толмачев Виктор Петрович

Родившийся 14 марта 1940 г., инженер-механик, математик, доцент БГПА, производит сбор подписей выдвижения кандидатом Палаты Представителей Национального Собрания Республики Беларусь

(один кандидат — один голос)

AC — академия самоуправления

AC — армия самоуправления

AC — альтернативная служба

AC — адекватная система

AC — аргументирующий собеседник

Минск, 86, а.я. 210; т. 2632028"

AC! Во а!

А можа, лепш адразу генэрал-губэрнаторам вылучацца, а не кандыдат-дэпутатам?

"Один кандидат — один голос". Гэта што, прагноз?..

Выраб вялікі, айчынны

З программы Беларускага саюзу "Айчынна":

с.2 "координальное преобразование Беларуси". Ну і як гэта? Напэўна, у систэме каардынатай: х, і яшчэ штосьці з вышэйшай матэматыкай.

C.4 "...без религиозного возрождения Белоруссия спасена не будет".

Правільна, ня будзе, таму і сымбалъ "Ай-

Гаворыць начальнік піянэрлягера

1. У лагеры паявіліся бешаныя белкі. У бешанай белкі бешаны вірус, за каторы вы падучыце 43 балочную ўколы ў жывот. Бешаную белку можна апазнада — яна сядзіць на суку і глядзіць на вас улубленымі глазамі.

2. Чаго вы тут апаздываеце? Вам што, кала-кольчык на шыю павесіць?

3. Чаво ў вас дзеци прадастаўлены самі сабе, ла-заць, рувць землянкі на воўчых ягадах?

4. У прошлым годзе хлопец прыехаў во з такім нахоком, піцкам лагакі адразаў, эгаістней.

5. У лагеры працьвітае цэлае кучына белезняй — дызэнтэрыя, пэдыкулёз і воша.

6. Краны глядзіце, краны, а то іду, а ён, садыст, краны адкручвае.

7. Уборку на піанерскай уліцы нада ўплатніць, а то жывёце, як сівінін ў бярглогу.

8. Дзяіць вы далінны адзінец і разъдаець і ўнімацельна пасматрэць на этат вапрос.

9. Кагода мы правадзілі ярмарку, то прыгласілі сюда кабылу.

10. Цех, хто ходзяць вакруг, у лагер ні ў коем случае не пускаець. У важатых ёсьць спраўка і ў дзяіць ёсьць, а ў іх няма.

11. Абадраныя бярозкі стаяць, як голыя ліпкі.

12. Ўрэмя ідзёт, што нада мыць дзяіць.

13. Каждый дольжан пабыць на кастрэ, можна аб'едзініцца па двое.

14. Такія дзеци могуць і сьпіртное прыніць, у нас ўсё находитсі.

15. Усе беды ад санітарнага састаянія.

16. Свабода далінна быць разумнай ў рамках тых мер, штоўбы была нармальна.

17. На ўтарую зьмену пагода нас ня балавала, но мы ня дрогнулі. Прасушывалі дзяіць два раза ў дзень.

18. Беражна аднасіць к той прыродзе, на каторай жывём.

19. Этыя становіцца мне ў зад. Я стаю на левам берагу ракі, вы стаіце на правам берагу. Ни дай бог берага сайдуцца.

20. Нашы польскія дру́зы добра ўпісаліся ў нашу жызнь. Патому мы не гаварым вам дасыўданья, мы гаварым вам прашчай.

Ўсягдагатоў

ДЗЯІСНЫ НОСАЦІ

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНай АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст _____

Імя і прозвішча _____

Адрес, тэлефон _____

Падпіску на 25% таньней!

"Наша Ніва" — гэта 12 старонак інфармацыі і камэнтароў пра падзеі ў Беларусі і съвеце штотыдня, беларускі погляд на ўсё, паунарроўная беларуская культура, не звязаная саветчынай, жывы голос незалежнага беларускага грамадства. Дык падпісваецца, калі ласка! Падпісны індэкс 63125. Падпіску на "НН" прымаюць на любоі пошце, у любым шапіку "Белсаюздруку".

Падпіска на тры месяцы! Каштуе:

Для менчукоў на шапік ці краму "Белсаюздруку" — 1560 рублёў.
Звычайная на пошце ці ў "Белсаюздруку" — 2016 рублёў.

Менчук! Падпіска на шапік вельмі зручная: абыходзіцца таньней, чым купляць штотыдня, а забіраць можна хоць у панядзелак, хоць калі хочаш, нават праз месяц. Примаюць яе амаль ва ўсіх шапіках. А каштуе яна на цэлья 25% таньней!

Падпіши добрых людзей!

Дзякуючы нашаніўскай акцыі салідарнасці "Падпіши сябра" 54 нашы чытачы, што ня мелі сродкаў, каб падпісацца на газету, атрымалі падпіску на "НН".
Пад час акцыі салідарнасці выявілася, што многія ўстановы хадзелі б выпісаць для сваіх бібліятэк "Нашу Ніву", але таксама на маюць за што. Дык давайце дапаможам ім. Дасылайце нам адресы бібліятэк, школаў, універсytетаў, больніц, турніраў, пакажам сабе ды іншым, што незалежнае беларуское грамадства сапраўды існуе!

"Наша Ніва". Думай па-беларуску!

... не слыхаў Эвангельства, бо сіла Божая на збліжэнне ходзіла, хоць... Рымск. 1:16

БЕЛАРУСКАЯ ЭВАНГЕЛЬСКАЯ ЦАРКВА

Набажніцтва штонядзелі ў Менску 17-й гадзіне:

вул. Любімава 21-56, тел.: 279-71-31, 270-89-87.

Штонядзелі ў Асіповічах 10-й гадзіне: вул. Леніна 40, тел.: 20-840

Вокуп-адзінку паконт К.Каліноўскага:

«Я знала, шчысце паша немагчыма,

Пакуль лютую самалягдзіц гіпс,

Твой любоў, верай і айчынай

Была адна жанчына — Беларусь»

ПРЫВАТНЯЯ АБВЕСТКІ

Вітанні

Валіянчына Дрозд, я хакаю цыбе. Валера з Жодзіна

Бабруйскі нацыянал-патрыётак віншую з восьмым Днём народнай. П. "Салігорск"

Дараежнкая Вэранічка! Я ўдзячны табе, што ты ёсьць на съвеце, ты ў майм сэрцы. Гена

Свяеці! Святлае прывітаннне табе зь Нямеччыны! Растьцы, съвяці, квітні! З любоўю, сястрычка Воля

Найлепшы віншаваны адзінаму сапраўднаму чалавеку жыцця. Т.в.з.

Насычечка, з Днём народнай! Хай нарэшце растануць індзіні ў тваі вачах і ў іх зноў зьявіцца сонек! Maximka

Nasta, happy birthday! You only live once, but if you live right once is enough. Oyster

Nasta, bon Anniversaire! "Et que ta vie soit en rose..." Massimo Nasta, ich gratuliere dich zum geburtstag! *Beste Grüße an Sie alle* Max

Кантакты

Філіялія-атэсты, вера ў разлігія — гэта рознае! Прыходзіце (К. Маркса, 5, а/с 20 г. штосерады, або 11 г. штонядзелі) ды пекананіцца самі. Той, хто побач

Хлопец (24), в/а, шукае сябра. Захаплены: тэзатар, гісторыя, прэса, падарожнікі, ARCHE. 220074, Менск-74, а/с 208

Цікавы мужчына шукае актыўных сабраў сярод вайскоўцаў ці міліцыянтаў. А/с 78, 220141, Менск

Гомельская ТБМ, адгукніцесь, каб не згубіць будучага сябра!

503912, лепш увечары

Шукаю фундатара, каб выдаць гістарычны нарыс "Маріліуская духоўная сімінарыя 1752-1918". Чакаю малых і вялікіх ахвяраванняў. Менск-73, вул. Бірузова, 11а, 49, Шалахўская Аляксандра

Вольга, цыбе чакаючы на Машэрава. Па-ранейшаму

Шукаю кантактава са съвядомай моладзьдзю з Ашмянія. Ашмяны, вул. Савецкая, 19, п. 52

Паважаны рэдкалегіі незалежных газет, дасылайце свае выданні. А я гарантую іх распаўсюджванне. 225860, Кобрынь, а/с 48

Запрашою да супрацоўніцтва ўсіх засікаўленых асоб, якія жадаюць дапамагчы беларускому слову. Чакаю праланоў наконт распаўсюджвання кніг і іншых выданняў на Берасцьцішчыне. 225860, Кобрынь, а/с 48

Валеру Пазнякоў, далібог, не становіцца Зянонам-«алтыстам»... Віктар Жалезні

Музыка, відэа

Запісы беларускіх народных песень на а/касатах і CD у выкананні Міхаіла Пацука і ансамблю "Вясьельле". Т.: 260-74-96

Набуду акорды: Крама, Кася, NRM, Бонда, Кальян, Deviation ці амбіню на Ulis. 246018, вул. Царыкава, 3-209, г. Гомель

Падарую ці танна прадам фіялкі, блакітныя ды руковія. Т.: 221-21-81

Ці падарую хтось камп'ютар? Без яго як бяз рук! Дапамажыце! Т.: 221-21-81

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА